

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 KORKUSU VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şüheda EMRE ÇENGEL

Malatya, 2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 KORKUSU VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şüheda EMRE ÇENGEL

Danışman: Prof. Dr. Abdullah ATLİ

Malatya, 2024

	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
		Revizyon No	
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ		Revizyon Tarihi	
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		Sayfa No	

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 KORKUSU VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Abdullah ATLI

HAZIRLAYAN

Şüheda EMRE ÇENGEL

Jürimiz tarafından 12/02/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği** ile başarılı bulunarak Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof. Dr. Abdullah ATLI

.....

2. Dr. Öğrt. Üyesi Özlem TOLAN

3. Dr. Öğrt. Üyesi Nilgün ÖZTÜRK

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../.....tarih ve/.....sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Eyüp İZCİ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Abdullah ATLI danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **“Lise Öğrencilerinde COVID-19 Korkusu ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Şüheda EMRE ÇENGEL

MALATYA 2024

ÖN SÖZ

Üniversite öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelediğim bu araştırma ile bilime katkıda bulunmuş olmayı umuyorum ve yıllardır emek verdiğim yüksek lisans tezimi tamamlamanın heyecan ve gururunu yaşıyorum. Bu zorlu süreci yalnız başıma yürüttüğüm görülse de çalışmamın başından sonuna kadar beni destekleyen, cesaretlendiren, bilgi birikimiyle bana destek sağlayan, akıl gösteren ve her zaman öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli danışmanım Prof. Dr. Abdullah ATLI'ya teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca kendilerinden ders aldığım ve bilgilerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Özcan SEZER, Prof. Dr. Mustafa KUTLU, Prof. Dr. Taşkın YILDIRIM, Prof. Dr. Abdullah ATLI ve Dr. Öğrt. Üyesi Yüksel ÇIRAK'a teşekkür ederim. Ayrıca tez jürimde bulunarak değerli yorumlarını paylaşan kıymetli jüri üyeleri Dr. Öğrt. Üyesi Özlem TOLAN ve Dr. Öğrt. Üyesi Nilgün ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Diğer taraftan bu zorlu süreci atlatmamda destek oldukları için çok değerli arkadaşlarıma teşekkür ederim. Hayatım boyunca tüm başarılarımı gururla anlatan, kendisi okuyamadığı için kız çocuklarını okutup beni bugünlere getiren her şeyim annem Yasemin EMRE'ye, bana koşulsuz saygı duyup fedakârlık gösteren babam Yaşar EMRE'ye, sevgisini her zaman hissettiğim, beni her konuda destekleyen canım abim Enes EMRE'ye ve bana sürekli ne zaman bitecek bu ya? deyip bana motivasyon sağlayan, neşe kaynağım ablam Şahadet OKU'ya şükranlarımı sunar ve teşekkür ederim. Ayrıca en güzel ve özel teşekkürü bana sonsuz güvenip maddi manevi desteğini ve sevgisini esirgemeyen, iyi-kötü her anımda yanımda olan sevgili eşim Turan Ahmet ÇENGEL'e sunuyorum.

Şüheda EMRE ÇENGEL

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 KORKUSU VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EMRE ÇENGEL, Şüheda
Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abdullah ATLİ
Ekim-2023, xv+70 sayfa

Bu araştırmada lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Elâzığ il merkezinde MEB’e bağlı lise eğitimine devam eden 9.,10.,11. ve 12. sınıf 335 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu” (YİBT-KF), “COVID-19 Korkusu Ölçeği” (KKÖ) kullanılmıştır. Ulaşılan verilerin analizinde betimsel istatistik hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlandığı için, araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan korelasyonel modelde gerçekleştirilmiştir. Korelasyonel araştırma modelinin başlıca iki türü olan nedensel karşılaştırma ve korelasyon yöntemleri kullanılmıştır. Lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bağımsız örneklem için t-testi yapılmıştır. COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Lise öğrencilerinin COVID-19 korkusunun internet bağımlılıklarını ne derecede yordadığını bulmak için basit regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir, kronik hastalığının olması, COVID-19 geçirme, bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Kronik hastalığı olan öğrencilerin

olmayanlara göre internet bağımlılıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin COVID-19 korkuları arasında kronik hastalığı olması, COVID-19 geçirme durumu değişkenlerinin anlamlı bir etkisi görülmemiştir, cinsiyet ve bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin COVID-19 korkularına anlamlı bir etkisinin görüldüğü söylenebilir.

Öğrencilerin COVID-19 korkusu ve internet bağımlılıkları arasında pozitif, düşük düzeyde ve anlamsız bir ilişki görülmüştür. Basit regresyon analizi sonucunda da COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmüştür. Araştırma bulguları alanyazın ışığında tartışılarak uygulamacılar ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, internet bağımlılığı, COVID-19 korkusu

ABSTRACT

THE REATIONSHIP BETWEEN COVID-19 FEAR AND INTERNET ADDICTION IN HIGH SCHOOL STUDENTS

EMRE ÇENGEL, şüheda

Master, İnönü University, Institute of Educational Sciences Department of Guidance
and Psychological Counseling

Thesis advisor: Prof. Dr. Abdullah ATLI

October- 2023, xv +70 pages

In this study, the relationship between fear of COVID-19 and internet addiction in high school students was examined. The population of the research consists of 9th, 10th and 11th grade students who continue their high school education under the Ministry of Education in Elâzığ city center in the 2021-2022 academic year. and 335 students in 12th grade. While determining the sample in the research, the appropriate sampling method, one of the non-random sampling methods, was used. As data collection tools; “Personal Information Form”, “Young Internet Addiction Scale Short Form” (YİBT-CF), “Fear of COVID-19 Scale” (KKÖ) were used. Descriptive statistical calculations were made in the analysis of the data obtained. Since the scope of the research aimed to examine the relationships between students' fear of COVID-19 and internet addiction, the research was carried out in the correlational model, which is one of the quantitative research methods. The two main types of correlational research model, causal comparison and correlation methods, were used. A t-test for independent samples was conducted to determine whether high school students' internet addictions differ significantly according to variables such as gender, whether they have a chronic disease, whether they have recovered from COVID-19 or not, and whether they play computer games or not. Pearson correlation coefficients were calculated to determine the relationship between fear of COVID-19 and internet addiction. A simple regression analysis was conducted to find out to what extent high school students' fear of COVID-19 predicted their internet addiction. According to the research findings, there is no significant difference in students' internet addictions according to gender. It can be said that the variables of having a chronic disease, recovering from COVID-19, and playing computer games have a significant effect on internet addictions. It has been observed that students with chronic

diseases have higher internet addiction than those without. Among the students' COVID-19 fears, the variables of having a chronic disease and having recovered from COVID-19 did not have a significant effect, but it can be said that gender and computer game playing variables had a significant effect on their COVID-19 fears.

A positive, low and insignificant relationship was observed between students' fear of COVID-19 and their internet addiction. As a result of simple regression analysis, it was seen that fear of COVID-19 did not significantly predict internet addiction. The research findings were discussed in the light of the literature and suggestions were made for practitioners and researchers.

Keywords: COVID-19, pandemic, internet addiction, fear of COVID-19

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY FORMU	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Problemi.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları)	5
1.7. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	6
2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.COVID-19 Pandemisi.....	6
2.1.1.COVID-19 Korkusu.....	7
2.1.2.COVID-19 Korkusunu Etkileyen Faktörler.....	8
2.2.İnternet Bağımlılığı.....	9
2.2.1.İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri.....	11
2.2.2.İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler.....	12

2.3.Değişkenler Arası İlişkiler	13
2.3.1.COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki	13
2.4.İlgili Araştırmalar	14
2.4.1.COVID-19 Korkusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	14
2.4.2.COVID-19 Korkusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	16
2.4.3.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	20
2.4.4.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	23
BÖLÜM III	26
3.YÖNTEM	26
3.1.Araştırmanın Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3.Verİ Toplama Süreci ve Araçları	27
3.4. Verilerin Analizi	28
BÖLÜM IV	30
4.BULGULAR.....	30
4.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular	30
4.2. COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular	31
4.3. Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular.....	32
4.4. Bilgisayar Oyunu Oynama Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular	33
4.5. Cinsiyet Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular	33
4.6. COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular.....	34

4.7. Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular.....	35
4.8. Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular.....	35
4.9. COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular ..	36
BÖLÜM V	38
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	38
5.1. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	38
5.2. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Kronik Hastalığının Olma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	39
5.3. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	39
5.4. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	40
5.5. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	40
5.6. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Kronik Hastalığının Olma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	41
5.7. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	41
5.8. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum	41
5.9. COVID-19 Korkusunun İnternet Bağımlılığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Tartışma ve Yorum	42
BÖLÜM VI.....	44
6. ÖNERİLER.....	44
KAYNAKÇA.....	46

EKLER.....	62
EK -1 İnönü Üniversitesi Etik Kurul İzni	62
EK -2 Elâzığ Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	63
EK -3 Kişisel Bilgi Formu	64
EK-4 Koronavirüs (COVID-19) Korkusu Ölçeği.....	65
EK-5 Young İnternet Bağımlılığı Testi- Kısa Formu	66
EK-6 Tez Orijinallik Raporu	69
ÖZ GEÇMİŞ	70

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.Katılımcılara ait bilgiler	27
Tablo 2.İnternet Bağımlılığı ve COVID-19 Korkusu Ölçeklerinden Elde Edilen Ortalama, Standart Sapma, Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları	30
Tablo 3.Lise öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu	31
Tablo 4.Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu	32
Tablo 5.Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu.....	32
Tablo 6.Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Bilgisayar Oyunu Oynama Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu	33
Tablo 7.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu	34
Tablo 8.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının COVID-19 Geçirme Durum Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu	34
Tablo 9.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu.....	35
Tablo 10.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu.....	36
Tablo 11.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analiz Sonuçları	36
Tablo 12.Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin Basit Regresyon Analiz Sonucu	37

KISALTMALAR LİSTESİ

COVID-19	: Coronavirüs hastalığı-2019
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
KKÖ	: COVID-19 Korkusu Ölçeği
YİBT-KF	: Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu
WHO	: World Health Organization
APA	: American Psychological Association
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
DSM-5	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve araştırmada kullanılan kavramların tanımları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının aralık ayında COVID-19 adında virüsün yeni bir hastalığa sebep olduğu belirlenmiştir (WHO, 2020). Salgın başlangıçta Çin Halk Cumhuriyeti'nin bazı eyaletlerine yayılmış ve daha sonrasında dünyadaki diğer ülkelere yayılmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

COVID-19 salgınının ortaya çıkması ve bulaşıcılığının yüksek olmasıyla birlikte çoğu ülkede karantina uygulamaları başlamış ve okullar eğitim faaliyetlerine uzaktan eğitim ile devam etme kararı almıştır. Sokağa çıkma kısıtlamaları, iş yerlerinin online çalışmaya geçişi, seyahat kısıtlaması gibi birçok tedbir alınmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Bireyler, COVID-19'a yakalanmamak için sosyal mesafeye dikkat ederek, toplum içindeki etkileşimlerini azaltma yoluna gitmişlerdir (Ruiz-Frutos vd., 2020). Hükümetler COVID-19 pandemisinin yayılmasını engellemek amacıyla sosyal yaşama dair kısıtlamalar getirmiş ve sosyal izolasyon, karantina, evde kalma gibi adımlar atmıştır (Király vd, 2020; Öztürk ve Ayaz-Alkaya, 2021). Bireyler, sosyal izolasyon ile birlikte başta iş ve eğitim alanı olmak üzere birçok alandaki sorumluluklarını internet üzerinden devam ettirmiştir (Király vd, 2020). İnternet kullanımı hayatın devamı için fayda sağlasa da aynı zamanda bireylerde sosyal ve psikolojik problemlere yol açmıştır (Öztürk, 2021).

Dünya genelinde COVID-19 pandemisinin yaygınlaşmasıyla birlikte ülkelerin ekonomik olarak etkilenmesi ve bireylere uygulanan sosyal kısıtlamalar ile birlikte bireylerin fiziksel ve psikolojik olarak etkilendiği belirtilmektedir (Coşkun, 2021). Artan vaka ve ölüm sayıları ile karantinada geçirilen gün sayısının ergenlerde stres ve kaygı durumlarını yükselttiği

bunun sonucunda duygusal sıkıntının arttığı belirtilmektedir (Zhou, 2020). Kişilerin yaşadığı bu kaygılar psikolojik ve fizyolojik birçok sonuca neden olabilmektedir (Budak ve Korkmaz, 2020). Gelişim dönemleri açısından duyarlı dönemde olan ergenler bu tarz stres durumlarına karşı hassastırlar, bu sebeple pandemi döneminde ve sonrasında ayrıcalıklı olarak dikkat gerektirirler (Courtney vd., 2020). Üniversiteye hazırlanan gençler ile yapılan bir araştırmada öğrencilerin pandemi döneminde yüksek düzeyde kaygı, korku ve tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür (Çelik, 2021). Yapılan bir diğer araştırmada ise gençlerde COVID-19 korkusunun yetişkinlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte koronavirüs korku düzeylerinin katılımcıların yaşları arttıkça düştüğü görülmüştür (Gencer, 2020).

İnternet, özellikle 1990'ların sonunda hayatımıza girmiş ve hızla yayılım göstermiştir (İnan, 2010). Gündelik işleri kolayca takip edebilme, sosyalleşebilme ve alışveriş yapma gibi birçok avantaj sunan internet, yaşam için gerekli hale gelmiştir (Yıldırım ve İdil, 2020). İnternet, özellikle ergenler arasında sosyalleşme aracı olarak kullanıldığından yaşamlarında büyük yer kaplamaktadır. Bu dönemdeki bireylerin iletişim ve haberleşme unsuru olarak da interneti kullanmaları internetin başında geçirdikleri zamanı arttırmaktadır (Demirtaş-Kurt, 2021). Fakat internetin bu olumlu özelliklerinin doğru kullanılmaması beraberinde problemli internet kullanımını da getirmektedir (Priego-Parra vd., 2020). Ayrıca internetin COVID-19 ile ilgili en son haberleri öğrenmek için aktif kullanımı pandemi döneminde sosyal medya ve internet kullanımında bir artış olmasına neden olmuştur (Pennycook vd., 2020).

Alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığı kavramı problemli ya da patolojik gibi değişik şekillerde de adlandırılmıştır (Block, 2008; Caplan, 2010). İnternet bağımlılığı, internetin fazla kullanılması isteğine engel olunamaması, internette fazlaca zaman geçirilmesine istek duyulması, internete olmadan geçirilen vaktin değerini kaybetmesi, mahrum kalındığı zaman sinirlilik, gerginlik, huzursuz olma gibi durumların görülmesi ve bireyin günlük rutin yaşantısının değişmesi internet bağımlılığı şeklinde adlandırılabilir (Young, 2004).

Pandeminin yayılmasıyla birlikte yaşantımızdaki değişiklikler internet bağımlılığını arttırabilecek sorunlardandır (Eidi ve Delam, 2020; Guessoum vd., 2020). COVID-19 pandemisi bireylerin yoğun stres ve kaygı yaşamalarına neden olabilmekle birlikte uzun vadede olumsuz psiko-sosyal etkiler yaratacağı belirtilmektedir (Baltacı vd., 2021). COVID-19 pandemisi yaşamı tehdit eden acil bir problem olmakla birlikte pek çok problemi de beraberinde ortaya çıkartmıştır. Bu süreçte çevrimiçi hizmetler hızla teşvik edilip yaygınlaştırılmıştır. Buna bağlı olarak da internet kullanımı artış göstermiştir (Öztürk ve Ayaz-

Alkaya, 2021). COVID-19 pandemi sürecinde insanların bir araya gelebileceği sosyal aktiviteler kısıtlandığı için bireyler boş vakitlerini geçirecekleri bilgisayar ve akıllı telefonlara yönelmişlerdir. Ayrıca COVID-19'un yarattığı stres ve kaygıyı azaltmak için internette daha fazla vakit geçirmeye başlamışlar ve bu durum da internete karşı bir bağımlılık oluşturmuştur (Parajuli, 2021).

COVID-19 pandemisi ile birçok çocuk ve ergenin ders çalışmak, oyun oynamak, film seyretmek ve sosyal medya kullanmak için internette daha fazla zaman harcadıkları görülmüştür (Dong vd., 2020). Pandemi döneminde bireylerin karantinada evde daha fazla vakit geçirmeleri internet ile daha fazla zaman harcamalarına da neden olmuştur. Pandeminin getirdiği depresyon, yalnızlık ve yüksek düzeyde kaygıdan kaçmak için bireylerde oyun oynama davranışı artmış, bireyler sosyal medyada daha çok vakit harcamışlardır. Bu durum da problemli internet kullanımı açısından risk oluşturmaktadır (Fernandes vd., 2020).

İnternet bağımlılığı günümüzde hala araştırmaya değer ve üzerinde durulması gereken konular arasında yerini almaktadır. Her yaş grubu ile araştırmalar yapılmaktadır ve bu araştırmalar günümüzde artış göstermeye devam etmektedir. Bütün bunlar düşünüldüğünde problemli internet kullanımı açısından 2019'dan günümüze kadar risk faktörü olan COVID-19 pandemisinde ergenlerin internet bağımlılığı açısından nasıl etkilendiği ve internet kullanımlarının nasıl seyrettiğini anlamının önemli olduğu düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığı ile ilgili birçok araştırmaya rastlanmıştır. Fakat doğrudan COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı ilişkisini ergen örneklemleri ile inceleyen araştırmalar çok sınırlı kalmaktadır. Bildiğimiz üzere teknoloji çağındayız ve bu tür salgınların da devam edeceği öngörülmekte. Bir kapanma döneminde lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının nasıl etkileneceğini bilmek, bu tür riskli durumlara karşı önlem almak için de önemli olabilir. Yapılan bu çalışma ile hem alana katkı sunmak amaçlanmakta hem de COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı pandemi döneminde lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığının cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ve öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı düzeyleri çeşitli değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermekte midir ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı ve problem cümlesi hususunda aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılacaktır.

- 1) COVID-19 pandemi döneminde lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri çeşitli değişkenler (cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama) açısından farklılaşmakta mıdır?
- 2) COVID-19 pandemi döneminde lise öğrencilerinin COVID-19 korkusu çeşitli değişkenler (cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama) açısından farklılaşmakta mıdır?
- 3) COVID-19 pandemi döneminde lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve COVID-19 korkusu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Ergenler için arkadaşları ile iletişim kurma, sosyalleşme ve görüntülü görüşme durumları önemlidir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ve gelişimi sonucunda ergenler için iletişim yolları çeşitlenmiştir. Birbirleriyle sohbet etmek, mesajlaşmak, haberleşmek isteyen ergenlerin bu süreçte internete olan yönelimi artmıştır. İnternet başında yoğun zaman geçiren öğrencilerde internet başında geçirdikleri zamanın artması, internetten kopamama ve olmadığında eksik hissetme gibi durumların internet bağımlılığına neden olabileceği duygusunu uyandırmıştır (Demirtaş- Kurt, 2021). COVID-19 dünya genelinde yayılan ve ülkemizde de etkilerinin yoğun yaşandığı çoğu rutinimizi değiştirmeye sebep olan bir salgındır. Daha önceden karşılaşılmayan bu durum bireylerin adapte olmasını gerektirmektedir. COVID-19 rutinleri değiştirmesinin yanı sıra insanları psikolojik olarak baskı altına alabilmekte ve kaygıya yol açabilmektedir (İnan, 2022).

Okulların online eğitime geçmesi ile öğrenciler dersleri internet yoluyla takip etmişlerdir. Kısıtlamaların olması, dışarı çıkma sürelerinin çok az olması nedeniyle ergenlik dönemindeki bireyler boş vakitlerini değerlendirebilecekleri platformlarda fazla vakit geçirmek durumunda kalmışlardır. Arkadaşlarıyla sosyalleşmek ve iletişim kurmak için de yine internetten yararlanmışlardır. COVID-19 ile birlikte neredeyse her evde olması zorunlu hale gelen internet kullanımının ergenlerde arttığı düşünülmektedir. COVID-19 pandemi

sürecinin ergenlerin problemli internet kullanımı üzerinde risk faktörü olarak görülmesi, bu dönemin ilk kez rastlanan bir süreç olması araştırmanın önemini arttırmakta ve gerekli olduğunu düşündürmektedir

Sonuç olarak ulusal ve uluslararası alanyazında lise öğrencileriyle yapılan araştırmalar incelendiğinde COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelendiği sınırlı sayıda araştırma olması dikkat çekmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda mevcut araştırmanın alanyazına ve ileriki araştırmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, Elâzığ Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi'nde eğitimlerine devam eden yaklaşık 335 lise öğrencisi ile sınırlıdır. Çalışma grubu tek bir lise ile sınırlıdır.
2. Katılımcılardan toplanan veriler Kişisel Bilgi Formu, COVID-19 Korkusu Ölçeği ve Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Elde edilen sonuçların genellemesi 14-18 yaş arası lise öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları)

- 1) Araştırmaya katılan Elâzığ merkezde yaşayan lise öğrencilerinin, araştırmada kullanılan “COVID-19 Korku Ölçeği”, “Young İnternet Bağımlılık Ölçeği Kısa Formu” ve “Kişisel Bilgi Formu”na samimi ve objektif bir şekilde kendi durumlarını yansıtacak cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

İnternet Bağımlılığı: İnternetin kullanımında aşırıya kaçılması, engellenememesi, internette harcanan vaktin zamanla artması ve yetmemeye başlaması, internet olmadığı zamanlarda fazla öfkeli ve gergin olma gibi durumların görülmesi ile bireylerde toplumsal hayatın, iş ve aile hayatının gittikçe sıkıntıya düşmesi şeklinde tanımlanabilir (Young, 2004).

COVID-19 Korkusu: COVID-19'a sebebiyet veren virüsü kapmaktan korkma, aşırı tetiklenme şeklinde tanımlanmaktadır (Arora vd., 2020).

BÖLÜM II

2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın değişkenleri olan internet bağımlılığı ve COVID-19 korkusu kavramları hakkında kuramsal bilgilere, değişkenler arası ilişkilere ve yapılmış ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.COVID-19 Pandemisi

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının aralık ayında ilk vaka bildirilmiştir. İlk başta nCoV olarak söylenmiş sonrasında COVID-19 olarak adlandırılmıştır. Ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra hızla yayılmıştır. Türkiye'de ise ilk vaka 11 Mart 2020'de bildirilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

COVID-19'un belirtileri arasında baş ağrısı, burun tıkanması, ishal, halsizlik, öksürük, tat ve kokunun kaybı gibi birçok belirti görülmektedir (Alimohamadi vd., 2020). Bulaşıcılığının çok yüksek olmasından dolayı salgını kontrol altına almak için kişisel hijyene dikkat etme (el ve yüz temizliği), maske kullanımı, sosyal mesafeye dikkat etme gibi tedbirler uygulanmıştır. Hükümetler ise evde kalma uygulaması, sokağa çıkma yasakları gibi ek tedbirler almıştır (Sintema, 2020). Pandemiler tıbbi bir olay olmasına karşın tüm insanları etkileyen toplumsal bir olgudur (Karataş, 2020). Sosyal, ekonomik, kültürel ve birçok yönden COVID-19 pandemisi çeşitli düzeylerde uluslararası krize sebep olmuştur (Alahdal vd., 2020). Yapılan araştırmalar COVID-19'a yakalanma riskini arttıran ve ağır geçmesine neden olan bazı faktörler üzerinde durmuşlardır. Bunlar; yaşlılık, cinsiyetin erkek olması, şeker hastalığı, yüksek tansiyon, obezite, astım, kronik rahatsızlıklar (böbrek ve karaciğer hastalıkları) ve gebeliktir (Gao vd., 2021).

2.1.1.COVID-19 Korkusu

Amerikan Psikoloji Derneği'nin (APA) sözlüğünde korku, "bir dizi fizyolojik değişikliği tetikleyerek organizmayı harekete geçiren, acil bir alarm tepkisini içeren, yakın bir tehdidin algılanmasıyla uyandırılan yoğun duygudur". Pandeminin tabii sonuçlarından biri korku diğeri öfkedir (Erhardt vd., 2021). COVID-19 pandemisinin bireylerdeki en önemli psikolojik etkisinin korku olduğu söylenmektedir (Pakpour ve Griffiths, 2020). Bir başka ifade ile COVID-19'un bulaşmasına bağlı duyulan korku olarak tanımlanabilir (Çağlın ve Uğurlu, 2022). Korkunun temelinde bireylerin kendilerine, ailelerine ve yakın çevrelerine hastalığın bulaşacağı düşüncesini yatmaktadır (Memiş-Doğan ve Düzel, 2020; Mertens vd.,2020). Bu korkuyu yordayan etmenlerden biri COVID-19 salgınının yaygın görüldüğü yerlerde yaşıyor olmak şeklindedir. Bunun yanında bireylerin sağlıkları için endişesi, sürekli COVID-19 hakkında konuşmalara dahil olmak, COVID-19 ile ilgili haberlerle fazlasıyla karşılaşmak da bireylerde COVID-19 korkusuna sebebiyet verebilir (Fitzpatrick vd., 2020).

Pandemi süreci devam ederken COVID-19 tanısı alan bireylerin artış göstermesinin yanında tedavisi devam edip iyileşenlerin sayısının günden güne artmasının COVID-19'un getirdiği korku ve kaygının azalmasında rol oynadığı görülmüştür (Karaköse- Çelik, 2020). COVID-19'un hızla yayılması ve insanlar için tehdit oluşturması bireylerde fiziksel ve psikolojik bütünlüğü etkilemektedir (Chakraborty ve Chatterjee, 2020). Uzun süren pandemi dönemiyle birlikte virüse karşı korku ve kaygı durumları yaşanabilmektedir (Arora vd., 2020).

Bireylerin COVID-19 korkularını tetikleyen durumlar şu şekilde sıralanabilir: seyahat etmek, yeni insanlarla tanışmak ve onlarla birlikte olmak, haberleri takip etmek, işe gitmek gibi durumları içermektedir. COVID-19 korkusunun üç temel bileşen ile açıklandığı görülmektedir (Arora vd., 2020) Bu üç bileşene ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

- **Fizyolojik Bileşen:** Bireyin bedeninde meydana gelecek değişiklikler için çok fazla endişe duymasıdır. Daha önce yaşanılmış olaylara yeniden maruz kalındığı zaman bireyde fizyolojik tepkiler meydana gelebilmektedir.
- **Bilişsel Bileşen:** Zihinde yinelenen virüsün neden olduğu düşünceler, korku ve olumsuz duyguların (suçluluk, öfke, üzüntü) hissedilmesi. Geleceğe yönelik olumsuz düşüncelere (ailemden birini kaybedersem, hastalığa yakalanırsam, işe gidemediğim için işsiz kalırsam ne yaparım) neden olabilmektedir.
- **Davranışsal Bileşen:** Kişilerde diğer insanların olduğu ortamlardan kaçma, açık alanlarda bulunmak istememe, sürekli ellerini yıkama gibi davranışlar ortaya

çıkabilmekte ve yaşayabilecekleri durumları önlemek amacıyla kaçma davranışı gösterebilirler.

2.1.2.COVID-19 Korkusunu Etkileyen Faktörler

İlgili alanyazın incelendiğinde bireylerin yaşadığı COVID-19 korkusunun çeşitli değişkenlere göre değişiklik gösterdiği görülmüştür.

Cinsiyet: Cinsiyet değişkenine göre ele alındığında cinsiyetin, COVID-19 korkusunu etkileyen önemli bir demografik değişken olduğu ve kadınlarda COVID-19 korkusunun erkeklere kıyasla yüksek bulunduğu görülmektedir. Aksoy ve arkadaşları (2021), tarafından 18 yaş üstü bireylerle yapılan bir araştırmada kadınların, COVID-19 korku seviyelerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, kadınların stres, kaygı, depresyon gibi durumlara erkeklere kıyasla daha yatkın oldukları görülmüştür (Akça vd., 2018; Lampropoulou vd., 2023; Lim, 2018; Wang vd., 2020). Doshi ve arkadaşlarının (2020), yaptıkları bir çalışmada kadınların COVID-19'dan korkma olasılığı erkeklere kıyasla 1.29 kat daha yüksek bulunmuştur. Başka bir araştırmada da kadın ve erkekler arasında bir karşılaştırma yapıldığında erkeklerin endişelenme düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür (Xu vd., 2023). Benzer bir sonuca daha Silva ve arkadaşlarının (2023) yaptığı çalışmada rastlanmaktadır. 16 ila 24 yaşları arasındaki 3.898 bireyle yapılan araştırmada katılımcıların %29'unda korku duygusu tespit edilmiş. Bu korku duygusunun kadınlarda erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Martínez-Lorca ve arkadaşlarının (2023), çocuk ve ergenlerle yaptıkları bir çalışmada COVID-19 salgınının ikinci dalgası sırasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok bedensel belirti gösterdikleri bulunmuştur. Diğer bir araştırmada da kızların COVID-19 korkularının erkeklere kıyasla fazla olduğu görülmüştür (Çiçek ve Yıldırım, 2022). Temur ve arkadaşları (2022) tarafından yapılan bir çalışmada benzer sonuca rastlanmış, kadınların COVID-19 korkuları erkeklere kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Kronik Hastalığın Varlığı: Kronik hastalık değişkenine bakıldığında kronik hastalığa sahip bireylerde COVID-19 korkusunun yüksek olduğu görülmüştür (İlksöz, 2023). İsrail'de yapılan bir çalışmada kronik hastalığı olan kişilerin COVID-19 korkularının yüksek olduğu belirtilmiştir (Bitan vd., 2020). Aynı şekilde yapılan araştırmalarda da COVID-19 korkusunun artmasında kronik hastalığın varlığı önemli bir etken olarak görülmüştür (Gürkan, 2023; Özdin vd., 2020). Altundağ tarafından (2021) tarafından yapılan bir araştırmada kronik hastalığı olan bireylerde olmayanlara kıyasla COVID-19 korkusu daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca diğer bir

çalışmada ise kronik hastalığı olan bireylerde olmayan bireylere göre COVID-19 korkuları anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır (Bakioğlu ve ark., 2021). Son olarak yetişkin bireylerle yapılan bir diğer çalışmada COVID-19 korkusunun kronik hastalığı olanlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Alın, 2022). Kronik hastalığı olan bireylerin COVID-19 korkuları ile kronik hastalıklara uyumları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bir araştırmada, katılımcıların COVID-19 korkuları ile kronik hastalıklara uyum ölçeği puanları anlamlı bulunmuştur (Bor vd., 2023). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir diğer çalışmada, öğrencilerin COVID-19 korkuları ile mesleklerine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre kronik hastalığı olan öğrencilerin COVID-19 korku düzeyleri kronik hastalığı olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (Çalışkan vd., 2021).

COVID-19 Geçirme Durumu: Öğretmenlerle yapılmış bir çalışmada COVID-19 geçiren öğretmenlerin COVID-19'a yakalanmayan öğretmenlere kıyasla kaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Demir, 2022). Pandemi sürecinde COVID-19 geçiren bireylerde COVID-19 korkusu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir (Alın, 2022). Alanyazında COVID-19'u geçirmiş olanlarda COVID-19 korkusunun daha yüksek olduğunu bulgusuna ulaşan araştırmalar olduğu gibi (Görpüz, 2021); COVID-19'a yakalanmış olanların COVID-19 korkusu ölçeğinden aldıkları puanların COVID-19 geçirmeyenlere göre düşük olduğunu gösteren araştırma sonucuna da rastlanmaktadır (Kalafatoğlu ve Yam, 2021). Bu sonucu destekleyen ve COVID-19'u geçirmiş bireylerde COVID-19 tanısı almamış olanlara göre COVID-19 korkusunu anlamlı düzeyde düşük bulan araştırmada alanyazında görülmektedir (Duman, 2020). Diğer bir çalışma sonucuna göre de daha önce COVID-19 sebebiyle yakınlarını kaybetmiş katılımcıların COVID-19 korku puanları yüksek bulunmuştur (Özdemir ve Arpacıoğlu, 2020). Yapılan bir araştırmaya göre ise COVID-19 korku puanları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (Gürkan, 2023).

Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu: Alanyazın incelendiğinde lise öğrencilerinde COVID-19 korkusunu bilgisayar oyunu oynama durumu değişkeni ile birlikte inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır.

2.2.İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı, internette geçirilen vaktin çok uzun olması, geçirilen vaktin önüne geçilememesi, kişinin internetten uzak kaldığı zamanlarda stres, kaygı ve saldırgan tavırlar

sergilemesi ve bireyin yaşam kalitesinin bozulması olarak tanımlanabilir (Arısoy, 2009). Davis (2001), bilişsel-davranışçı kuramla açıkladığı patolojik internet kullanımının uyumlu olmayan bilişlerden kaynaklandığını varsayar. Bireyin hayatını olumsuz etkilemenin yanı sıra bilişsel süreçlerden geçerek bireyin davranışlarına da yansıyan bir durum olarak nitelendirilmiştir. Bilişsel davranışçı model sağlıklı internet kullanımını ise bireyin uygun zaman dilimlerinde, belirli bir süre, bir hedefe yönelik, yaşam ile ilişkisine zarar vermeden kendisi dışında bir kimlik edinmeden interneti kullanması olarak tanımlamıştır (Davis, 2001'den akt., Şenormancı vd., 2010). İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalar sonucu Young bağımlılığının 4 kategoride incelenebileceğini ortaya koymuştur. Bunlar; sosyal dayanak, yaşam şartları, cinsel ilgi ve güncel bir kimlik yaratmadır (Esen, 2010).

Sosyal Dayanak; Kişilerin sürekli etkileşim içinde oldukları, sohbet ettikleri ve görüştükleri insanlardır. Bireyin kendini ifade edebilmesi sosyal çevresinden çok internet üzerinden olduğunda (sohbet odaları, canlı oyun oynadığı siteler vb.) bireyin internete bağlanması daha kolay olacaktır. Sanal dünyada sosyalleşme imkânı bulması, kimliksiz şekilde kendini daha rahat ifade edebilmesi de gerçek hayattan uzaklaşmasına sebep olmaktadır.

Yaşam Şartları; Young'a göre yaşamlarında daha yalnız olan ve sosyalleşme ihtiyacına sahip bireyler internete bağımlı olmaya daha yatkındırlar. Hayatlarındaki eksikliği gidermeye ihtiyaç duyarlar.

Cinsel İlgi; Gerçek yaşamında kendilerini beğenmeyen insanlar anonim olarak cinsel fantezilerini ortaya koyma fırsatı bulurlar.

Güncel Bir Kimlik Yaratma; Birey kendisinde olmasını istediği karakteri yaratarak internete yansıtır ve kendisine bir yer oluşturur. Bu durumun da değer görme ihtiyacından kaynaklandığı söylenebilir.

Grohol'un patolojik internet kullanımı kuramına göre ise gerçek dünyadaki sosyalleşme ihtiyacından dolayı bireyler internette çok fazla vakit harcarlar. İnternet kullanımının üç aşamalı bir süreç olduğunu belirtmiştir. Bu aşamalar; büyülenme, hayal kırıklığı ve dengedir. İlk aşama büyülenmede birey bu aşamada daha önce deneyim geçirmediği alanlarda internette keyifli zaman geçirir. İkinci aşama olan düş kırıklığı aşamasında, kişi tat aldığı aktivitelerle alışmış ve artık eskisi kadar zevk almamaktadır. Bu aşamada internet kullanımı azalmaktadır. Bununla birlikte birey üçüncü aşama olan denge evresine geçer. Bu aşamada birey gerçek yaşam ile sanal yaşam arasında denge kurmayı öğrenir ve sonlanır (Akt. Günal, 2021).

İnternet bağımlılığını Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre açıklayan son kuram ise Suler'in (1996) internet bağımlılığı kuramıdır. (Suler ,1996) bireylerin internet kullanarak gidermeye çalıştıkları 5 gereksinim olduğunu belirtmiştir. Bu gereksinimler; fizyolojik gereksinimler, kişilerarası temas gereksinimi, öğrenme ve saygınlık gereksinimi, ait olma gereksinimi ve kendini gerçekleştirme gereksinimi şeklindedir (Suler ,1996).

2.2.1.İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

İnternet bağımlılığı tanımı için 4 kriter önerilmiştir: İnternetle meşgul olunmadığı zamanlarda takıntılı düşünceler, beklenildiğinden daha fazla internette vakit geçirme, tüm olumsuz sonuçlarına rağmen internetin kullanımı tolerans ve yoksunluk semptomları, yaşamındaki en temel meselelere internetle ilgili meşguliyetleri sebebiyle zaman ayıramaması ve çevrimiçi uygulamalarda daha çok zaman geçirebilmek için yaşamdaki bağlantılarını terk etmesi şeklindedir (Khazaal vd., 2012).

Young (1996), DSM-IV'ute patolojik kumar oynama tanı ölçütlerine dayalı olarak bir tanımlama yapmıştır. Young'un (1996) tanımladığı 8 ölçütten 5 tanesinin karşılanması durumunda kişi "internet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır.

Young'un (1996) İnternet Bağımlılığı için Önerdiği Tanı Ölçütleri

- Durmadan internetle meşgul olma, internetin düşünüy kurma, bununla ilgili sürekli olarak zihinsel meşguliyet olması
- Mutlu olmak için artan oranda internet kullanımına gerek olması
- İnternetin kullanımını durdurmada ya da azaltmadaki teşebbüslerinin sonuçsuz kalması
- İnternet kullanımında sürenin kısıtlanması ya da durdurulması durumlarında karamsarlık ve çökkün duygu durumu
- Tahmin edilenden daha fazla sürenin internette geçirilmesi
- İnternetin fazla kullanımı sebebiyle çevresi ile ilişkilerinde problemlerin olması, kariyer, iş ve eğitim gibi fırsatları kaybetme
- İnternette geçirilen süreyle ilgili başkalarına yalan söyleme gereği duyma
- Negatif duygulardan kaçınmak için interneti kullanma

Yukarıdaki ölçütlerden 5 ya da daha çoğuna "evet" yanıtı veren bireylere bağımlı internet kullanıcıları, geri kalanlarına olağan internet kullanıcısı yani bağımlı olmayan kullanıcılar adı verilmektedir.

DSM-5'te internet bağımlılığı tanısı “internet oyun oynama bozukluğu” şeklinde yer almış ve DSM 5'in üçüncü bölümüne eklenmiştir. Bu bağlamda önerilen 9 tanı ölçütü şu şekildedir: zihnin internet oyunları ile meşgul olması; internet oyunu oynamadığı zaman çekilme (yoksunluk) belirtileri göstermesi; sürekli olarak internette oyun oynama zamanının artış göstermesi (tolerans); internette oyun oynamayı durdurmak için gösterilen çabaların sonuçsuz kalması; daha önce keyif alınan aktivitelere internet oyunları sonucu ilgisiz kalınması; bazı problemlerin varlığının ortaya çıkmasına rağmen internet oyunlarını oynamaya devam edilmesi; internet oyunlarında geçirilen vakit konusunda çevresindeki insanlara yalan söyleme; negatif ruh halinden ve olumsuz duygulardan kaçınmak amacıyla internet oyunları oynamaya devam edilmesi; internet oyunlarına sürekli devam edilmesi sebebiyle kişinin çeşitli olanakları kaçırmaması, irtibatlarını kaybetmesi (APA, 2013).

2.2.2. İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler

Cinsiyet: Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı cinsiyete göre incelendiğinde erkeklerde internet bağımlılığı düzeyleri kızlara göre daha yüksek bulunmuştur (Kılınç ve Gündüz, 2017). Aynı şekilde internet bağımlılığında kız ve erkek ergenlere göre anlamlı farklılık görülmüştür. Farklılık erkeklerin puan ortalamalarının kızların puan ortalamalarına kıyasla fazla olmasından kaynaklanmaktadır (Gönültaş vd., 2020). Benzer çalışmalarda da cinsiyetler arası farklılaşma olduğu belirtilmiştir (Altınova vd., 2019; Tecimer, 2021; Yanardağ ve Sadık, 2022). Ayrıca yurt dışında yapılmış araştırmalara bakıldığında da bulgular sonucunda erkeklerin kızlara göre internet bağımlılığı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür (Babalola vd., 2017; Sargın, 2022). Diğer bir araştırmaya göre yüksek internet bağımlılığına sahip olma ihtimali erkeklerde kızlara oranla daha yüksektir (Li, 2023). Bunun yanı sıra kız öğrencilerin internet bağımlılığını erkek öğrencilere kıyasla yüksek bulan araştırma da mevcuttur (Mergan vd., 2023).

Kronik Hastalığın Varlığı: COVID-19 pandemisinde öğrencilerin internet bağımlılıklarını etkileyen bir diğer değişkenin kronik hastalığın varlığı olduğu belirtilmektedir. Kronik hastalığın varlığına bakıldığında internet bağımlılığının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur (Mayda, 2015). Ergenlerde kronik hastalığın olması durumu internet kullanımı düzeyini 2,1 kat arttırmış ve internet bağımlılığının yüksek olduğu sonucuna rastlanmıştır (Ozturk ve Ayaz-Alkaya, 2021). Bunun yanı sıra kronik hastalık ve internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulmayan araştırmaya da rastlanmaktadır (Kırağ ve

Güver, 2019). Farklı bir araştırmada kronik hastalığa sahip bireylerin dijital bağımlılıklarının kronik hastalığı olmayanlara kıyasla daha az olduğu görülmüştür (Ercan vd., 2023).

COVID-19 Geçirme Durumu: COVID-19 pandemisinde öğrencilerin internet bağımlılıklarını etkileyebilecek değişkenlerden birinin COVID-19 geçirme durumu olduğu düşünülmüştür fakat alanyazın incelendiğinde lise öğrencileri ile yapılan ve internet bağımlılığını COVID-19 geçirme değişkeni açısından inceleyen bir çalışma bulunamamıştır.

Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu: COVID-19 pandemisinde öğrencilerin internet bağımlılıklarını etkileyen bir diğer değişken de bilgisayar oyunu oynama değişkenidir. Üstün zekalı öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları, internette oyun oynama durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ve interneti oyun oynama amaçlı kullanan öğrencilerde internet bağımlılığı belirtileri daha yüksek bulunmuştur (Kurnaz ve Tepe, 2019). Ergenlerle yapılan diğer araştırmada öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin internette oyun oynama değişkeninden etkilendiği sonucuna ulaşılmış ortalama puanlara bakıldığında internette oyun oynayan ergenlerin internet bağımlılığı puan ortalamaları diğerlerine oranla daha yüksek bulunmuştur (Öner, 2015).

2.3. Değişkenler Arası İlişkiler

2.3.1. COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki

COVID-19 dünya genelinde çok büyük ekonomik ve psikolojik sonuçlar doğurmuştur ve insanlar üzerinde derin psikolojik etkiler bırakmıştır. Bu salgının yarattığı önemli tepkilerden biri şüphesiz ki korkudur (Pakpour ve Griffiths, 2020). Korku, doğuştan getirilen ve tehdit edici uyaranlara karşı geliştirilen bir duygudur (Porcelli, 2020). Virüse ilişkin tekrarlanan düşünceler korku tepkisini pekiştirmektedir. Yapılan araştırmalara göre COVID-19'a henüz bir çare bulunamaması ve salgını durdurma girişimlerinin başarısız olması insanlarda endişe ve korkuyu arttırmıştır (Paksoy, 2020). COVID-19 pandemi döneminde korku hem tek başına negatif etkilere sahipken hem de depresyon, anksiyete, stres gibi tepkileri pozitif yönde etkilemektedir (Bakioğlu vd., 2021).

Ergenlerde problemleri internet kullanımının yaygın olduğu ve bir soruna dönüştüğü öne sürülmüştür (Lam vd., 2010). Çevresi ile yakın ilişki kuramama, düşük öz yeterlik algısına sahip olma, içe dönüklük gibi kişisel faktörleri; aile desteğinin olmaması gibi sosyal faktörler internete erişiminin kolay olması gibi internete bağlı faktörler de ergenlerde bağımlılığa yol

açabilmektedir (Kim vd., 2002). Pandemi dönemi ile birlikte evde kalma, okulların online eğitime geçişi ve yaşam stilinin değişmesi internet kullanım oranını arttırmış, bu durum da kaygı ve depresyonun gelişme olasılığında yükselmeye yol açmıştır (Eidi vd., 2020). COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olabileceği öngörüsünü destekleyen araştırma bulguları da yer almaktadır. Örneğin King ve arkadaşlarının (2020), yaptıkları araştırmada vakaların artması sonucunda ergenlerde COVID-19 korkusu ve pandemi sürecinin belirsizliği patolojik internet kullanımını artırmıştır. Yapılan başka bir araştırmada COVID-19 korkusunun orta düzeyde olduğu görülmüş ve bu dönemde internette harcanan zamanın yaklaşık 2 katı arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Çakır vd., 2022).

2.4.İlgili Araştırmalar

2.4.1.COVID-19 Korkusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Aguayo-Estremera ve diğerleri (2023), İspanya’da psikoloji birinci sınıf olan 134 genç ile yapılan çalışmada katılımcıların tamamı 18 yaş bireylerden seçildi. Bu çalışma ergenlerde tükenmişlik sendromunun yaygınlığını, kişilik farklılıklarını ve COVID-19 korkusundaki farklılıkları tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada katılımcıların salgının psikolojik etkilerine maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır ve bu etkilere maruz kalmayanlara göre daha fazla tükenmişlik, dengesiz ruh hali ve COVID-19 korkusu gösterdikleri görülmüştür.

Xu ve diğerleri (2023), Çin’in Henan Eyaletindeki üç şehirde yaptıkları araştırmada 182.991 lise öğrencisinin korku ve kaygı düzeylerini ve bunları etkileyen etmenleri belirlemek için kesitsel bir çalışma yürütmüştür. Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin %65.42’sinin COVID-19 salgınına karşı yüksek düzeyde endişe duyduğu ve yaklaşık %41.44’ünün COVID-19 salgınına karşı yüksek korku yaşadıkları bildirilmiştir. Lise son sınıf ve ortaokul öğrencileri karşılaştırıldığında ortaokul öğrencilerinde endişenin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Bunlara ek olarak kadın ve erkekler arasında bir karşılaştırma yapıldığında erkeklerin endişelenme düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçların korku seviyesinde de benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lampropoulou ve diğerleri (2023), tarafından 469 lise öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, salgının ikinci dalgasında ergenler arasında dayanıklılık, öznel iyi oluş, COVID-19 korkusu ve yalnızlık arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre dayanıklılık, yaşam doyumuyla pozitif yönde; yalnızlığın, COVID-19 korkusuyla negatif ilişkili olduğu görülmüştür. Sosyo-demografik özelliklere bakıldığında (cinsiyet, yaş, aile gelir

düzeyi) yaştın yüksek olması, cinsiyetin kadın olması ve düşük aile gelir düzeyi olumlu sonuçlarla düşük düzeyde ilişkili bulunmuştur.

Silva ve diğerleri (2023), ergen ve genç yetişkinlerle yaptıkları çalışmada Portekiz’de yaşayan ve yaşları 16 ile 24 arası değişen 3.898 katılımcının COVID-19 salgınına karşı erken dönem tepkilerini tanımayı, temel kaygılarını, sosyal belirleyicilerini ve tercihlerini anlamayı hedeflemişlerdir. Katılımcıların %93’ünün temel kaygısı diğer insanlara COVID-19 bulaştırma ihtimaliydi. Çoğunlukla sosyal değişimin kalıcı olması riski, sağlık hizmetlerine ve akademik faaliyetlere ulaşım, aile veya arkadaşlarından uzak kalma endişesi görüldü. Katılımcıların %29’unda korku duygusu tespit edildi. Bu korku duygusu kadınlarda erkeklere oranla daha fazlaydı.

Ho (2023), araştırmasına göre COVID-19 korkusunun ergenlerde depresyon belirtilerini arttırabileceği görülmüştür. Vietnamlı ergenlerle yaptıkları araştırmanın örneklemini 685 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 15-19 arası değişmektedir. Bireylerin COVID-19 korkusu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkide kaygı ve uyku kalitesinin rolünü anlamayı amaçlayan bu çalışmada bulgulara göre kaygı, COVID-19 ile depresyon arasında bir aracılık rolü olduğu görülmüştür.

Khalaf ve diğerlerine (2023) göre COVID-19 virüsü engelli ergen bireyler için de kaygı yaratan bir durumdur. Bu çalışmanın amacı engelli ergen kızların COVID-19 korkusu, kaygısı ve yaşam kalitelerinin değerlendirilmesidir. Araştırma toplamda 140 sağır-dilsiz ve görme engelli kız çocuğu ile yapıldı. Araştırmada üç ölçek kullanılmıştır. Bunlar: “Kişisel Bilgi Formu”, “COVID-19 Korku Ölçeği”, “COVID-19 Kaygı Ölçeği”dir. Araştırma sonucuna göre özel gereksinimli ergen kızların yaşam kaliteleri pandemi öncesinde yüksek düzeydeyken pandemiden sonra yaşadıkları zorlu olaylar ve sınırlandırılmalar yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Martínez-Lorca ve diğerlerinin (2023), yaptığı çalışmanın amacı COVID-19 salgınının ikinci dalgası sırasında çocuklarda ve ergenlerde görülen bedensel belirtileri değerlendirmek, cinsiyet, yaş ve sınıf gibi değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek. Bu amaçla 199 İspanyol çocuk ve ergenle çalışılmıştır. Bulgulara bakılacak olursa kızlar erkeklere göre daha çok bedensel belirti gösteriyor. Yaş değişkenine bakılacak olursa yüksek yaş grubundaki öğrenciler düşük yaş grubuna göre daha çok kaygı ve bedensel belirti gösteriyor. Pandeminin ilk dalgasında çocuklar birçok alışkanlıklarından, rutin işlerinden vazgeçtiler ve çeşitli sınırlamalara maruz kaldılar. Fakat pandeminin ikinci dalgasında yavaş yavaş normalliğe

geçiliyor ve bu durum da değişkenler arasında ilginç bulgular sağlıyor. Pandeminin ikinci dalgasında öğrencilerin duygusal durumları tespit edilince 12-18 yaş arasındaki öğrencilerde herhangi bir COVID-19 korkusuna ve kaygısına rastlanmadığı görüldü. Bu sonuçlara bakıldığında çalışılan örneklem grubundaki öğrencilerin COVID-19 korkusu yaşamadığı söylenebilir.

Tofangchiha ve diğerleri (2022), İran’da lise okuyan ergenlerle yaptıkları araştırmada COVID-19 korkusunun diş hekimi kaygısıyla ilişkili yaşam kalitesi ve ruhsal sıkıntı ile aracılık rolü incelenmiştir. Araştırmaya katılan 2429 ergenin tamamı “COVID-19 Korkusu Ölçeği”, “Depresyon, Kaygı, Stres Ölçeği”, “Ağız Sağlığı Ölçeği” ve “Modifiye Dental Anksiyete Ölçekleri”ni tamamladı. Elde edilen sonuçlara göre, COVID-19 korkusunun diş hekimi kaygısı, depresyon ve kaygı üzerinde direkt olarak etkili olduğu bulunmuştur. COVID-19 korkusu ile de yaşam kalitesi arasında diş hekimi anksiyetesi aracılık rolü olduğu belirlenmiştir.

Doshi ve diğerlerinin (2021), Çin’de 11.603 Çinli ergenle gerçekleştirdikleri bir araştırmada COVID-19’a ilişkin endişe ve korku seviyelerini dini inanca göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda dini inanca sahip ergenler, sahip olmayan ergenlere göre anlamlı derecede daha şiddetli depresif ve kaygı belirtileri göstermiştir. Ayrıca COVID-19’a maruz kalma riski, depresyon ve kaygı belirtilerinin şiddetini artırmıştır.

COVID-19 korkusu ile ilgili yurt dışında yapılmış araştırmalar incelendiğinde COVID-19 korkusunun genelde kaygı, depresyon ve tükenmişlik gibi değişkenlerle pozitif ilişkide olduğu görülmüştür. Ayrıca lise öğrencileri açısından bakıldığında kadın cinsiyetinde olma, düşük aile geliri, yüksek yaş grubunda olmanın COVID-19 korkusu açısından risk faktörü oluşturduğu belirlenmiştir.

2.4.2.COVID-19 Korkusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Güley ve diğerlerinin (2023), Muş ilinde 334 lise öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada COVID-19 salgınının ergenler üzerindeki kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tanımlayıcı ve ilişkisel bir tarama tasarımına sahip olan bu araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Coronavirüs 19 Fobi Ölçeği” ve “Depresyon, Kaygı ve Stres Ölçeği Lise Formu” kullanılmıştır. Coronavirüs 19 Fobi Ölçeği puanlarının COVID-19 geçiren ergenlerde anksiyete düzeyi geçirmeyenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Güngör ve Güngör’ün (2023) Osmaniye ilinde eğitim gören lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada gelecek planı yapan öğrencilerin pandemi döneminden etkilenme

durumları ve sağlık alanı ile ilgili bir meslek seçme isteklerinin olup olmadığının değerlendirilmesi için yapılmıştır. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu” ve “COVID-19 Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda COVID-19 korku düzeyleri yüksek olan bireylerde sağlık alanıyla ilgili bölüm seçme isteğinin sona erdiği ve pandeminin sağlıklı ilgili bölüm tercih etme kararına etki etmediğini söyleyenlere göre anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %84.8’inin pandemi dönemiyle birlikte sağlık alanında bir meslek seçme isteklerinden vazgeçtikleri, %25.4’ünün ise pandemi döneminden sonra bu alanla ilişkili bir meslek seçme isteğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öz ve Miniksar (2023), yaptıkları çalışmada yaygın kaygı bozukluğu olan çocuk ve ergenlerdeki COVID-19 korkusunu araştırmışlardır. Bu amaçla çalışmaya yaygın anksiyete bozukluğu tanılı 47 hasta ile 41 hasta olmayan (sağlıklı) çocuk katılmıştır. Araştırmada “Sosyodemografik Veri Formu”, “Durumluk-Sürekli Anksiyete Ölçeği” ve “COVID-19 Korkusu Ölçeği” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında hasta grubunun COVID-19 korku puanları, kontrol grubunun COVID-19 korkusu puanlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Karaağaç’ın (2023), 273 lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada nicel ve nitel çalışmalar birlikte yürütülmüştür. Bir bütün olarak incelendiğinde öğrencilerde COVID-19 korkusu okul reddi davranışı ve tükenmişlikle ilişkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerde COVID-19 korkusu ile birlikte akademik güç azalmış ve tükenmişlik ve okul reddi davranışlarını artırmıştır.

Küçükkelepçe ve diğerleri (2023), pandemi döneminde ergenlerin kaygı, depresyon ve COVID-19 korkularını tanımlayabilmek amacıyla yapmış oldukları araştırmada yaşları 13-17 arasında değişen 639 ergen ile çalışmışlardır. Araştırmada “COVID-19 Korku Ölçeği”, “COVID-19 Anksiyete Ölçeği” ve “Beck Depresyon Ölçeği” kullanılmıştır. Daha önce kendisi ya da ailesinden biri COVID-19 geçirmiş olanların kaygı, korku ve depresyon puanlarının düşük olduğu görülmüş. Çalışmadaki en çarpıcı sonuç bu olmuştur. Daha önce kendisi ve yakınlarından birinin COVID-19 geçirmiş olması ergenlerde belirsizliği bitirmiş ve kısa vadede soruna çözüm üretmiştir. Bunun yanında COVID-19’dan dolayı bir akınını kaybetmiş olan ergen kız çocuklarının ise kaygı, korku ve depresyon ölçeği puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürkan (2023), yaptığı çalışmada pandemi döneminde fiziksel aktivite, yorgunluk, COVID-19 korkusu ve COVID-19 farkındalık düzeylerinin COVID-19 geçirip geçirmeme

durumuna göre incelemiştir. Yaptığı çalışmaya 18-65 yaş arası 500 kişi katılmıştır. Araştırmada “Demografik Bilgi Formu”, “Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi”, “Yorgunluk Şiddet Ölçeği”, “COVID-19 Korkusu Ölçeği” ve “Koronavirüs Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre COVID-19 tanısına göre COVID-19 korkusu puanlarının farklılaşmadığı belirlenmiştir. Fakat COVID-19 korku puanları cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermektedir ve kadınlarda COVID-19 korku puanlarının erkeklere kıyasla yüksek olduğu bulunmuştur. Kronik hastalık tanısı alma durumuna göre de anlamlı farklılık bulunmuştur.

Almohammed (2023), yaptığı çalışmada hemşirelerin COVID-19 korkusu ile ilişkili faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 260 gönüllü hemşireyle yaptığı çalışmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “COVID-19 Korku Ölçeği” ölçeklerini kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre pandemi döneminde psikolojik danışmanlık hizmeti alıyor olmalarına göre COVID-19 korku puanları anlamlı bulunmuştur. Psikolojik danışmanlık hizmeti alan katılımcıların almayanlara kıyasla COVID-19 korkusu puanlarının fazla olduğu görülmüştür. Katılımcıların COVID-19 geçirme durumu, yakınlarından birini kaybetme durumu, arkadaş, ya da yakın arkadaşın COVID-19 olup olmadığı, COVID-19 aşısı yaptırmış olma durumu değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Katılımcıların cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, yaşanılan yer, eğitim düzeyi, bölüm ve gelir düzeyine göre COVID-19 korkusu puanları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çiçek ve Yıldırım (2022), ise üniversite sınavına hazırlanan ergenlerde COVID-19 korkusunun sınav kaygılarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 16-20 yaş arasında 202 kadın ve 166 erkek toplamda 368 ergenden oluşmaktadır. Bulgularına göre sınav kaygısı ile COVID-19 korkusu arasında yüksek ilişki olduğu görülmüştür. Değişkenler incelendiğinde kız öğrencilerinin COVID-19 korkularının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Aynı şekilde sınav kaygıları da kız öğrencilerde daha fazla görülmüştür.

Döğer ve arkadaşlarının (2022) tarafından 14-18 yaş arası 28 kız, 17 erkek olmak üzere,

45 ergenle yapılan çalışmada COVID-19 Korkusu ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla kullanılan ölçekler: “COVID-19 Korku Ölçeği”, “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği”dir. Ergenlerde COVID-19 korkusu ile aile desteği, akran desteği, empati arasında negatif ilişki bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık ve COVID-19 korkusu arasında ise negatif ilişki belirlenmiştir.

Özbek ve Özaltas (2021), Kırşehir ilinde 382 kız, 378 erkek toplamda 760 lise öğrencisi ile yaptıkları araştırmada COVID-19 korkusunu birkaç değişken üzerinden incelemişlerdir. Araştırmada “COVID-19 Korku Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu cinsiyete göre farklılık göstermiş ve kız öğrencilerinde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. COVID-19 korkusu üzerinde yaş, sınıf, spor yapma süresi gibi değişkenlerin bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Yıldırım ve Kumcağız’a (2021) göre, COVID-19 salgın döneminde ergenlerde birçok psikolojik problem artış göstermiştir. Bu dönemde ergenler anksiyete, korku ve umutsuzluk gibi duygular yaşamışlardır ve bu duyguların altında yatan sebep COVID-19 korkusudur. Bu amaçla yaşları 11-14 arasında değişen bir devlet okulunda öğrenim gören ergenlerle yaptıkları araştırmada COVID-19 korkusu ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir ve 6 oturumdan oluşan ve 3 oturumu çevrimiçi 3 oturumu yüz yüze yapılan bir psikoeğitim programı gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada “COVID-19 Korkusu Ölçeği” ile “Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği” ölçekleri kullanılmıştır. Bu programın işlevsel olabilmesi amacıyla COVID-19 korkusu yüksek ve psikolojik güç düzeyi düşük öğrenciler programa dahil edilmiştir. Psikoeğitim programı sonucunda ergenlerde COVID-19 korkusunun azaldığı ve psikolojik güç düzeylerinin arttığı görülmüştür.

Erden (2021), yaptığı çalışmada 531 lise öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırmada lise öğrencilerinde kaygı ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. “Kişisel Bilgi Formu”, “Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği” ve “Durumluluk Kaygı Ölçeği” ölçekleri ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kaygı düzeyine bakıldığında lise öğrencilerinde pandemi döneminde kaygı düzeyleri cinsiyet açısından farklılık göstermemiştir. Sınıf düzeyine bakıldığında da aynı sonuç görülmüştür ve öğrencilerin kaygı düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermemiştir. Gelir düzeyi değişkeninden anlamlı biçimde etkilendikleri görülmüştür ve gelir düzeyi arttıkça kaygı puanı ortalamalarının yükseldiği görülmüştür.

Özay ve Gökçe (2021), araştırmalarında 17 sorudan oluşan çevrimiçi bir anket oluşturdular. Katılımcılar 14-19 yaş arası ergenler ve 65 yaş üstü yaşlılardan oluşmaktaydı. Katılımcılar toplamda 180 kişiden oluşuyordu ve 116’sı ergen, 64’ü yaşlıydı. Katılımcılara COVID-19 pandemisinden bu yana hayatlarında ne gibi değişikliklerin olduğu, salgın nedeniyle hastalanma korkusu yaşıyor yaşamadıkları soruldu. Araştırma sonuçlarına göre ergenler yaşlılara oranla daha fazla öfke duygusuna sahipken, yaşlı katılımcılar daha fazla kaygı ve korku yaşamaktadırlar.

Şingir ve diğerleri (2021) tarafından 12-19 yaş arasındaki 468 ergenle yapılan bir çalışmada, ergenlerde COVID-19 korkusu ve sosyal kaygıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada “COVID-19 Korku Ölçeği” ve “Sosyal Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır.

Çocukların yaşamına ansızın giren ve çeşitli sınırlamalarla bireylerin kaygı, yalnızlık ve korku yaşamalarına neden olan COVID-19, sosyal kaygıya neden olmuştur. Araştırma sonucunda da bu ilişki desteklenmiştir ve COVID-19 korkusunun sosyal kaygıyı yordadığı görülmüştür.

Peker ve diğerleri (2021), tarafından Türkiye’de yaşayan ve yaşları 14 ile 19 arasında olan 532 ergen ile yapılan araştırma 304 kadın, 228 erkekten oluşmaktadır. Çalışmada COVID-19 korkusu ile sorunlu internet kullanımı ilişkisi ve yaşam doyumu- öznel zindeliğin aracılık rolünü incelenmiştir. Bu çalışmada kullanılan ölçekler: “COVID-19 Korkusu Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Öznel Zindelik Ölçeği”, “Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği”dir. Bulgulara bakıldığında COVID-19 korkusu ve sorunlu internet kullanımı arasında pozitif, sorunlu internet kullanımı ile de yaşam doyumu ve öznel zindelik arasında negatif yönde yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak yaşam doyumu ve öznel zindelik, COVID-19 korkusu ile sorunlu internet kullanımına aracılık etmiştir denilebilir.

2.4.3.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Li (2023), yaptığı araştırmada internet bağımlılığının gelişimini ve gelişimini etkileyen unsurları araştırmıştır. Bu araştırmaya 419'u erkek, 614'ü kız 1033 ergen katılmıştır ve 6 ay süren boylamsal bir araştırmadır. Araştırmada kullanılan ölçekler: “İnternet Bağımlılığı Testi”, “Öz Değerlendirme Kaygı Ölçeği” ve “Öz Değerlendirme Depresyon Ölçeği”dir. Araştırma sonucunda ergenlerde internet bağımlılığının 3 boyutu olduğuna ulaşılmıştır bunlar: internet bağımlılığına sahip olmayan grup, düşük internet bağımlılığına sahip grup ve yüksek internet bağımlılığına sahip grup. Yüksek internet bağımlılığına sahip olma ihtimali erkeklerde kızlara oranla daha yüksektir ve cinsiyet, kaygı, depresyon internet bağımlılığına neden olabilecek faktörlerdendir.

İslam ve diğerleri (2023) tarafından Bangladeş’te öğrenim gören 502 ergen ile bir çalışma yapılmıştır. Çocukların internet kullanımı ve ruh sağlıklarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın bulguları ergenlerde internet bağımlılığı, demografik özellikleri ve ruh sağlıkları arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca

sosyoekonomik düzeyi iyi olanların, wi-fi kullanıcılarının, yalnız yaşayanların internet bağımlılıklarının diğerlerine göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Putra ve diğerlerinin(2023) aktardıklarına göre COVID-19 pandemisinin yayılmasıyla birlikte Endonezya’da hükümet çeşitli önlemler almış ve kısıtlamalar uygulamıştır. Çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı bu kısıtlamalardan etkilenmiştir. Okulların uzaktan eğitime geçmesi, eğitim öğretimin uzaktan devam etmesi internet kullanımını da arttırmıştır. Yapılan araştırmaya 7.391 öğrenci dahil edilmiştir ve bu öğrencilerin %49.4’ü erkek, %50.3’ü kadın ve %0.3’ü cinsiyetini belirtmemiştir. Araştırmaya katılanların yaşları 10 ila 24 yaş arasındadır. Bu çalışma bir sistematik incelemedir ve beş çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalardan dördü internet bağımlılığı ile ilgili biri ise COVID-19 pandemisinde online oyunların çocuklardaki ve ergenlerdeki ruhsal problemleri ele alınmıştır. Çalışma bulgularına göre, erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha çok şiddet eğilimli oyunlar oynadığını, kız çocuklarının ise pandemi döneminde alışveriş yapmak, online oyun oynamak için interneti daha az kullandıklarını ortaya koymuştur.

Shi ve Wang (2023), Çinli ergenlerle yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile okul mağduriyeti arasındaki ilişkiye yaşam doyumu ve yalnızlığın aracılık edip etmediği araştırmışlardır. 1.534 erkek ve 1.797 kız, 32 cinsiyetini belirtmemiş toplamda 3.363 ortaokul/lise öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Okul mağduriyeti, yaşam doyumu, yalnızlık ve internet bağımlılığı anketleri kullanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında internet bağımlılığı ile okul mağduriyeti arasında pozitif ilişki bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ve okul mağduriyeti arasındaki ilişkiye de yaşam doyumu ve yalnızlığın aracılık ettiği görülmüştür. Bu çalışma daha önce yapılan çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir.

Wang ve diğerleri (2023), yaptıkları araştırmada çocuk ve ergenlerin COVID-19 döneminde pozitif gençlik gelişimleri ile internet bağımlılığı ilişkisini araştırdı. Katılımcılar COVID-19’un 1. dalgasında ve 2. dalgasında takip edilmiştir. Bu araştırmada “Pozitif Gençlik Gelişim Ölçeği” ve “Young İnternet Bağımlılığı Testi” kullanıldı. Toplamda 7.985 çocuk ve ergen araştırmaya katıldı. Pandemi öncesindeki çocukların COVID-19’un 1.dalgasında pozitif gençlik gelişimleri 4.99’dan COVID-19’un 2.dalgasında 4.96’ya geriledi. İnternet bağımlılığı sonuçlarına bakıldığında 35.56 iken 36.16 ya çıkmıştır. Sonuç olarak internet bağımlılığı ile pozitif gençlik gelişimi arasındaki ilişkinin negatif yönde seyir ettiği söylenilebilir.

Zhao ve diğerleri (2023), Çinli ergenlerle COVID-19 salgını öncesinde ve salgın sırasında yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile depresyon ve kaygı arasındaki ilişkiyi

incelemişlerdir. Bu amaçla 6 ay boyunca boylamsal bir çalışma yürütmüştür. Yaşları, 7 ile 17 arasında değişen 7.958 Çinli ergenden oluşan bir çalışma grubu oluşturmuşlardır. Araştırmada “Genç İnternet Bağımlılığı Testi”, “Anksiyete için Çocuk Kaygısıyla İlgili Duygusal Bozuklukları Tarama” alt ölçeği, “Epidemiyolojik Araştırmalar Merkezi Depresyon Ölçeği” kullanılmıştır. COVID-19 pandemi öncesinde yüksek düzeyde depresif semptomların olması COVID-19 pandemisinde internet bağımlılığını önemli oranda etkilemiştir. Bu da depresif semptomlar ve internet bağımlılığı arasındaki pozitif ilişkinin olduğunu, daha önce yapılmış çalışmalarla tutarlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırma COVID-19 pandemisi öncesinde internet bağımlılığının depresif semptomların bir yordayıcısı olduğunu fakat anksiyete semptomlarının belirleyicisi olmadığını göstermiştir.

Fangdu ve diğerleri (2023), Çin’de yaptıkları araştırmada ergenlerin ruh sağlığını geliştirmek, müdahale yöntemlerini belirlemek ve internet bağımlılığı, kendine zarar verme davranışı arasındaki kaygı, uykusuzluk ve aile uyumunun aracı rolünü araştırmak için yapılan araştırmaya 3026 ortaokul ve son sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmada “Anksiyete ve Stres Ölçeği-21 (DASS-21)”, “Aile Ortamı Ölçeği-Çin Versiyonu (FES-CV)”, “Uykusuzluk Şiddet Endeksi (ISI)” ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Bulgulara bakıldığında internet bağımlılığının uykusuzluk ve anksiyete ile pozitif korelasyona sahip olduğu görülmüştür.

Kar ve Jha (2021), Hindistanda yaptıkları çalışmada pandemi döneminde genç yetişkinlerde internet bağımlılığı ile anlamlı faaliyetlere katılım arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yaşları 18-25 arasında olan 50 katılımcı ile yapılan araştırmada veriler “İnternet Bozuklukları Ölçeği-Kısa formu- (IDS9-SF)”, “Anlamlı Faaliyetlere Katılım Anketi (EMAS)” ve “Kişisel Bilgi Formu” ölçekleri ile toplanmıştır. Çalışma bulgularına göre yaşı yüksek olan grup genç yaş grubuna göre genel olarak daha fazla internet kullanımı göstermişlerdir ve daha yüksek puan almışlardır. Ayrıca kadınlar erkeklere göre daha fazla internet kullanımı göstermiş, IDS9-SF’de daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Son olarak daha genç yaş grubu akademik olmayan faaliyetler için daha büyük yaş grubuna göre interneti daha fazla kullanmışlardır.

Kawabe ve diğerleri (2019), ergenlerde internet bağımlılığı ve uyku düzenlerini incelemek amacıyla bir çalışma yaptılar. Bu çalışmaya Japonya’da 425 erkek ve 428 kadın katıldı. Araştırmada “Young İnternet Bağımlılığı Testi” ve “Çocuk ve Ergen Uyku Kontrol Listesi” ölçekleri kullanılmıştır. Üç grup tespit edildi: bağımlı, muhtemel ve bağımlı olmayan. Bağımlı grupta gece uyuma zamanı daha kısa ve hem hafta içi hem hafta sonu yatma düzeni bağımlı olmayan gruba göre daha gecikiyordur. Bağımlı grubun sabahları uyanma zamanı

diğer gruba göre daha geçti. Bu sonuçlara bakıldığında ergenlerde internet bağımlılığı ve uyku alışkanlıkları arasında yüksek pozitif ilişki bulunmaktadır. Araştırmada cinsiyetle ilgili bir farklılaşma bulunmamıştır.

Karacic ve Oreskovic'a (2017), Ergenlerde interneti eğitim, boş zaman, iletişim, alışveriş gibi amaçlarla kullanımı sürekli artmaktadır. Bu çalışma ile ergenlerde internet kullanımının değişkenlerini incelemek amaçlanmıştır. Yaş grubu, cinsiyet, yaşadıkları ülke gibi değişkenlere göre kullanım farklılıkları belirlenmiştir. Çalışma Hırvatistan, Finlandiya ve Polonya'daki 11-18 yaşları arasında 534 erkek ve 525 kız toplamda 1078 ergen ile yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre ergenlerin interneti kullanım amaçlarının başında eğlence (%84) gelmektedir. Özellikle erkek ergenlerin bağımlılığa yatkınlığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ve internet bağımlılığı ile yaş arasında ise pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür.

2.4.4.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Aksoy-Akbaş ve Gökbulut (2023), lise öğrencilerinde okula yabancılaşma, mutluluk düzeyleri ve internet bağımlılıkları arasındaki bağın anlaşılması için bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmaya 599 lise öğrencisi katılmıştır ve veriler 'Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği', Okula 'Yabancılaşma Ölçeği', ve 'Oxford Mutluluk Ölçeği' aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin internet bağımlılığı ve okula yabancılaşma düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Aynı şekilde mutluluk düzeyleri de cinsiyete göre değişmemektedir.

Canogulları (2023), çalışmalarında, COVID-19 pandemisi döneminde eğitimin uzaktan olması ile birlikte ailelerin ve öğrencilerin yaşadıkları problemleri inceleyen yurtdışındaki ve Türkiye'deki çalışmaları derlemiştir. Derlemeye dahil edilen çalışmalar 2020 yılı ve sonrasını kapsayacak şekilde "EBSCO", "ProQuest Central", "ResearchGate", "Web of Science", "Google Akademik" veri tabanları kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmalar sonucunda uzaktan eğitimin birçok faydası olsa da öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etmedikleri görülmüştür. COVID-19 pandemisi nedeniyle uzaktan eğitimin zorunlu olması internet kullanım süresini arttırmış ve bağımlılığa neden olmuş öğrencilerin ve ebeveynlerin bu durumdan olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür.

Sağar ve Sağar (2022), 173 erkek ve 175 kız toplamda 348 ergen ile yaptıkları araştırmada ergenlerde yaşam doyumu ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin internet

bağımlılığını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Veriler “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, “Çocuk ve Genç Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” ölçeklerinden elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı düzeyde birer ilişki olduğu söylenmiştir. Ergenlerin internet bağımlılığını öncelikle psikolojik dayanıklılık, ikinci olarak da yaşam doyumu değişkeninin anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir.

Baltacı ve diğerleri (2021), COVID-19 pandemisinin getirdiği psiko-sosyal etkileri alanyazın ışığında incelemişlerdir. Yapılan araştırmaya göre bu dönemde bireyler psiko-sosyal ve fiziksel açıdan pandemiden etkilenmişlerdir. Kaygı, depresyon, korku gibi psikolojik tepkiler göstermişlerdir. Yaşanan bu psikolojik tepkilerden kaçmak amacıyla internete yönelen bireylerde internet kullanımı artmış ve problemlili internet kullanımı ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu araştırma sonucunda ise alanda çalışan uzmanlara, ailelere ve bireylere çeşitli öneriler sunulmuştur.

Yüksel ve diğerleri (2020), ergenlerde internet bağımlılığının nedenlerini araştırmıştır. Bu amaçla örnekleme MEB’e bağlı 9 liseden 355 öğrenci oluşturmuştur. Veriler “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet açısından farklılık olmadığı görülmüştür. Bunun nedeni olarak da iki cinsiyetten olan bireylerinde farklı amaçlarla da olsa interneti kullandıkları oranların benzer olabileceği düşünülmüştür. Araştırmanın diğer bir sonucu da internette geçirilen zamanın artması internet bağımlılığı puanlarını arttırmıştır. Son olarak ebeveynler tarafından internet kullanımı kontrol edilen ergenlerin kontrol edilmeyen ergenlere kıyasla daha az internet bağımlılığı puanlarına sahip oldukları görülmüştür.

Moral ve Kumcağız (2019), 592 lise öğrencisi ile yaptıkları araştırmada ergenlerin internet bağımlılığı akran ilişkisi ve ebeveyn ergen ilişkisi açısından ele alınmıştır. Araştırmada internet kullanım sıklığı, bilgisayara sahip olup olmama, yaş ve cinsiyet değişkenleri incelenmiştir. Akran ilişkileri internet kullanım sıklığına göre değişkenlik göstermektedir. Ebeveyn ilişkileri internet bağımlılığı ile negatif korelasyon göstermektedir. İnternet kullanım sıklığı yüksek olan ergenlerde internet bağımlılığının daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Yavuz (2018), Türkiye’de interneti çok fazla kullanan grubun ergenler olduğunu söylemektedir. Bu araştırmada da lise öğrencilerinin internet kullanımlarının ve bağımlılık puanlarının öğrencilerin akademik başarılarına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 464’ü kız 533’ü erkek olan 9,10,11 ve 12. sınıfta okuyan öğrenciler katılmıştır. Çalışmada

kullanılan ölçekler: “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Soru Ölçeği”dir. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin akademik başarı düzeyleri haftalık internet kullanım zamanlarına göre anlamlı farklılık oluşturmuştur. İnternet kullanımı normal olan ve bilinçli internet kullanan ergenlerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Taş (2018), yaptığı araştırmada internet bağımlılığı ile psikolojik belirtileri çeşitli değişkenlerle ele almıştır. Çalışmaya İstanbul ilinde öğrenim gören 14-19 yaşları arasında 167 kız 254 erkek ergen katılmıştır. “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” ve “Kısa Semptom Envanteri” veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre internete girme amacı ile ebeveyn tutumları internet bağımlılığını yordamaktadır. Ayrıca psikolojik belirtiler ile internet bağımlılığı da pozitif ilişkide seyretmektedir.

Demir ve Kutlu (2017), Malatya ilinde yaptıkları çalışmada 140 kız ve 250 erkek toplamda 390 ergen ile çalışmışlardır. Çalışmanın amacı internet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı ilişkisini incelemektir. Bu amaçla kullanılan anketler: “Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu (YİBT-KF)”, “Akademik Erteleme Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” dur. Çalışma sonuçlarına bakıldığında internet bağımlılığı düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Bu durum alanyazın ile uyumaktadır. Akademik erteleme puanları da cinsiyete göre farklılık göstermemiştir ve bu sonuç alanyazında yer alan çalışmalarla farklılık göstermektedir. Akademik başarı puanlarına bakıldığında ise erkeklerin düzeyleri kızlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci ve elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bir nicel araştırmadır ve araştırma sorularına göre iki desen kullanılmıştır bunlardan biri nedensel karşılaştırma; diğeri ise değişkenler arasında ilişki olup olmadığını içeren korelasyonel araştırmadır (Büyüköztürk vd., 2018). Bu araştırmada cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamamanın lise öğrencilerinde internet bağımlılığına etkisinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir.

Korelasyonel araştırma yöntemi değişkenler arası ilişki ve bu ilişkinin yönü ve derecesi hakkında bilgi verir. Korelasyonel araştırma yönteminin iki türü vardır. Birincisi keşfedici korelasyonel araştırma olan türde değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı tespit edilir. İkincisi yordayıcı korelasyonel araştırma olan türde bir ya da daha fazla bağımsız değişkene bağlı olarak bağımlı değişkendeki değişim açıklanır (Johnson ve Christensen, 2014). Bu araştırma lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından korelasyonel bir araştırmadır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Elâzığ il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı lise eğitimine devam eden 9.,10.,11. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırmada, rastgele olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin tercih edilmesinin sebebi katılımcılara daha kolay ulaşmaktır. Uygun örnekleme yöntemi, ulaşmanın nispeten kolay

olduğu, gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen bireylerin çalışma grubuna dâhil edildiği bir örnekleme yöntemidir (Johnson ve Christensen, 2014). Katılımcılara ait cinsiyet, yaş, sınıf düzeyine ilişkin bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara ait bilgiler

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	202	60.3
Erkek	133	37.7
Yaş		
13	5	1.5
14	63	18.8
15	89	26.6
16	66	19.7
17	79	23.6
18	33	9.9
Sınıf Düzeyi		
9. sınıf	134	40.0
10. sınıf	71	21.2
11. sınıf	79	23.6
12. sınıf	51	15.2

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmanın verileri, 2021-2022 eğitim öğretim döneminin aralık ayında, Elâzığ il merkezinde bulunan lise 9., 10., 11. ve 12. sınıf örneklem grubundaki öğrencilerden toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için ilk olarak İnönü Üniversitesi’nden Etik Kurul Onayı (Ek 1) ve sonrasında ise Elâzığ Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler (Ek 2) alınmıştır. Araştırma izni alındıktan sonra Elâzığ il merkezinde uygulama yapılacak okul belirlenmiş ve okul idarecileriyle görüşülerek çalışmanın amacı anlatılmıştır. Veri toplama araçları öğrencilere dağıtılarak veriler yüz yüze toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık 4 hafta sürmüştür. Araştırma verilerini toplamak için öncelikle sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin COVID-19 korku düzeylerini

belirlemek için “COVID-19 Korkusu Ölçeği” (KKÖ), internet bağımlılığı düzeylerini belirlemek için ise “Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu” (YİBT-KF) kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Kişisel Bilgi Formu. Katılımcıların bu form aracılığıyla yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, COVID-19 geçirme durumu, kronik hastalık olup olmaması, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama durumlarına dair veriler elde edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu örneği Ek-3’te sunulmuştur.

COVID-19 Korkusu Ölçeği (KKÖ). Ahorsu ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması Artan ve diğerleri (2021) tarafından yapılan COVID-19 Korkusu Ölçeği Tek boyutlu 7 maddelik 5’li likert tipinde tasarlanmıştır (*1= Kesinlikle Katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum*). Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek puanların aralığı 2-35 arasındadır. Yüksek puan alan bireylerde COVID-19 korku seviyesinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve .86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı .78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin örnek maddeleri EK 4’te sunulmuştur.

Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (YİBT-KF). Young tarafından geliştirilmiştir ve Pawlikowski ve arkadaşları (2013) tarafından kısa forma dönüştürmüştür. 12 maddeden oluşan beşli likert tipi ölçektir (*1 = Hiçbir zaman, 5 = Her zaman*). YİBT-KF Türkiye’deki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kutlu ve ark. (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Yüksek puan alınması internet bağımlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı .85’tir. Bu çalışmada Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm sonuçlarına bakıldığında Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun ergenler için de üniversite öğrencileri için de geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir (Kutlu vd., 2016). Ölçeğin örnek maddeleri EK-5’te sunulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistiksel analiz programının 22. sürümü kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları COVID-19 Korkusu Ölçeği, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu ve Kişisel Bilgi Formudur ve toplanan verilere araştırmanın amacına uygun istatistiksel işlemler uygulanmıştır. Araştırmada betimsel istatistiğin yanı sıra gruplar arası

fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Değişkenler arası ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Veriler SPSS programına girildikten sonra öncelikle veriler kayıp değer ve verilerin normal dağılım gösterip göstermediği açısından incelenmiştir. Araştırma verilerinde herhangi bir kayıp değer tespit edilmemiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin normallik ölçütü ± 1 aralığında olması gerekmektedir (Çokluk vd., 2010), alınan puanlar bu aralıkta olduğundan puanların normal dağıldığı sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Bu bölümde veri toplama araçlarıyla elde edilen verilere ait bulgular yer almaktadır. İlk olarak araştırmanın ölçeklerinden elde edilen aritmetik ortalamalara, standart sapmalara, basıklık ve çarpıklık katsayılarına; daha sonra ise araştırma sorularına yönelik yapılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

Tablo 2.

İnternet Bağımlılığı ve COVID-19 Korkusu Ölçeklerinden Elde Edilen Ortalama, Standart Sapma, Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları

Değişkenler	n	$\bar{X}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
COVID-19 Korkusu	335	11.25	4.37	.83	-.30
İnternet Bağımlılığı	335	30.39	10.35	.49	-.03

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin normallik ölçütü ± 1 aralığında olması gerekmektedir (Çokluk vd., 2010), alınan puanlar bu aralıkta olduğundan puanların normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Veriler normal dağıldığı için parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde COVID-19 korkusunun aritmetik ortalamasının 11.25, standart sapma değerinin ise 4.37 olduğu; internet bağımlılığı aritmetik ortalamasının 30.39, standart sapmasının 10.35 olduğu görülmektedir.

4.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t-testinin sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Lise öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kız	202	31.08	10.22	333	1.517	.13
Erkek	133	29.33	10.50			

Tablo 3 incelendiğinde, kız öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması ($\bar{X}$ = 31.08) ile erkeklerin internet bağımlılığı puan ortalaması ($\bar{X}$ = 29.33) olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığı ölçeği puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ilişkisiz örneklem t-testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$t_{(333)} = 1.517, p > 0.05$].

4.2. COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının COVID-19 geçirme durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t-testi sonucu Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

COVID-19 Geçirme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Evet	116	31.96	11.47	333	2.03	.04
Hayır	219	29.56	9.63			

Tablo 4 incelendiğinde; öğrencilerin COVID-19 geçirme durumlarının internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testinde, COVID-19 atlatmış öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması ($\bar{X}$ = 31.96) iken COVID-19 geçirmeyen öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları ($\bar{X}$ = 29.56) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. [$t_{(333)} = 2.03$, $p < 0.05$]. COVID-19 geçiren öğrencilerin COVID-19 geçirmeyen öğrencilere göre internet bağımlılıkları daha yüksek bulunmuştur.

4.3. Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Tablo 5.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Kronik Hastalığının Olma Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Var	25	35.64	9.66	333	2.65	.008
Yok	310	29.97	10.30			

Tablo 5 incelendiğinde; öğrencilerin kronik hastalığının olması durumunun internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testinde, kronik hastalığı olan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması ($\bar{X}$ = 35.64) ile kronik hastalığı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları ($\bar{X}$ = 29.97) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı bir fark görülmüştür [$t_{(333)} = 2.65$,

$p<0.05$]. Kronik hastalığı olan öğrencilerin olmayanlara kıyasla internet bağımlılıklarının yüksek olduğu görülmüştür.

4.4. Bilgisayar Oyunu Oynama Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Tablo 6.

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Bilgisayar Oyunu Oynama Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Bilgisayar Oyunu Oynama	ss	n	$\bar{X}$	sd	t	p
Evet	157	32.79	10.29			
Hayır	178	28.27	9.95	333	4.08	.00

Tablo 6 incelendiğinde; öğrencilerin bilgisayar oyunu oynamalarının internet bağımlılıkları üzerindeki anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testinde, bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması ($\bar{X} = 32.79$) ile bilgisayar oyunu oynamayan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları ($\bar{X} = 28.27$) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. [$t_{(333)} = 4.08$, $p<0.05$]. Bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin oynamayan öğrencilere kıyasla internet bağımlılıkları yüksek bulunmuştur.

4.5. Cinsiyet Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Lise Öğrencilerinin COVID-19 korkularının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t testi sonucuna Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kız	202	12.27	4.40	333	5.66	.00
Erkek	133	9.69	3.84			

Tablo 7 incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetlerinin, COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t-testinde kız öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 12.27$) ile erkek öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 9.69$) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(333)} = 5.66, p < 0.05$]. Sonuç olarak öğrencilerin cinsiyetlerinin COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisi var denilebilir. Kız öğrencilerin COVID-19 korkuları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

4.6. COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Öğrencilerin COVID-19 korkularının COVID-19 geçirme durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t-testinin sonucu Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının COVID-19 Geçirme Durum Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

COVID-19 Geçirme Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Evet	116	11.00	4.32	333	-.773	.44
Hayır	219	11.38	4.39			

Tablo 8 incelendiğinde; öğrencilerin COVID-19 geçirme durumlarının, COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, daha önce COVID-19 geçirmiş öğrencilerin COVID-19 korkusu

puan ortalaması ($\bar{X} = 11.00$), COVID-19 geçirmemiş öğrencilerin ise COVID-19 korkusu puan ortalamaları ($\bar{X} = 11.38$) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır [$t_{(333)} = -.773$, $p > 0.05$]. Sonuç olarak öğrencilerde COVID-19 geçirme durumunun COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

4.7. Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Lise öğrencilerinin COVID-19 korkularının kronik hastalık varlığı durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t-testi sonucuna Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Kronik Hastalığının Olması Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Kronik Hastalığı Olma Durumu	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Var	25	10.60	4.29	333	-.777	.43
Yok	310	11.30	4.37			

Tablo 9 incelendiğinde; öğrencilerin kronik hastalık varlığının, COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t-testi kronik hastalığı olan öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 10.60$) ile kronik hastalığı olmayan öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 11.30$) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır [$t_{(333)} = -.777$, $p > 0.05$]. Sonuç olarak kronik hastalığın olması durumunun COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

4.8. Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu Puanlarının Analizine Dair Bulgular

Tablo 10.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkenine İlişkin t-testi Sonucu

Bilgisayar Oyunu Oynama	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Evet	157	10.33	4.02	333	-3.670	.00
Hayır	178	12.06	4.51			

Tablo 10 incelendiğinde; öğrencilerin bilgisayar oyunu oynama durumlarının, COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklemeler için t-testi bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 10.33$) ile bilgisayar oyunu oynamayan öğrencilerin COVID-19 korkusu puan ortalaması ($\bar{X} = 12.06$) olduğu görülmüştür ve iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$t_{(333)} = -3.670$, $p < 0.05$]. Bilgisayar oyunu oynamayan öğrencilerin bilgisayar oyunu oynayanlara göre COVID-19 korkuları daha yüksek bulunmuştur.

4.9. COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayı Analizi ve Basit Regresyon Analizi yapılmıştır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayı Analizi (Tablo 11) ve Basit Regresyon Analizi sonuçlarına (Tablo 12) aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 11.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analiz Sonuçları

	$\bar{X}$	ss	1	2
COVID-19 Korkusu	11.25	4.37	--	.012
İnternet Bağımlılığı	30.39	10.35	.012	--

Tablo 11’de öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılıkları arasındaki ikili korelasyon incelenmiştir. Öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılıkları arasında ($r = .012$, $p > 0.05$) pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamsız bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 12.

Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkusu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin Basit Regresyon Analiz Sonucu

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	30.081	1.567	-	19.198	.001
İnternet Bağımlılığı	.028	.130	.012	.214	.830
R = .012	R ² = .000				
F(1-333) = .046	p = .830				

Tablo 12’de öğrencilerin internet bağımlılığı üzerinde etkisi olduğu düşünülen COVID-19 korkusu değişkeninin, öğrencilerin internet bağımlılıklarını ne şekilde yordadığını tespit etmek amacıyla basit regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını anlamlı bir düzeyde yordamadığı görülmüştür [(F(1-333) = .046, p>0.05)].

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı pandemi döneminde lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığının cinsiyet, kronik hastalığının olup olmaması, COVID-19 geçirip geçirmemesi, bilgisayar oyunu oynayıp oynamama değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediği ve öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında COVID-19 geçirme durumu ve bilgisayar oyunu oynama değişkenine göre lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının farklılaştığı ancak cinsiyet değişkenine göre se anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Ayrıca cinsiyet ve bilgisayar oyunu oynama değişkenlerine göre öğrencilerin COVID-19 korku düzeylerinin farklılaştığı ancak kronik hastalığın olması ve COVID-19 geçirme değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin COVID-19 korkusu ve internet bağımlılıkları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ve anlamsız ilişki görülmüştür. Basit regresyon analizi sonucunda da COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmüştür.

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiş ve bu bulgular alanyazında yer alan araştırmalar ve kuramsal bilgiler çerçevesinde tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada incelenen bireylerde internet bağımlılığının cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstereceği düşünülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre iki grup arasında birbirine yakın puanlar bulunmuştur. Cinsiyet açısından öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularıyla tutarlı olarak kız ve erkek öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farkın bulunmadığı bulgusuna ulaşan araştırmalar olmasına rağmen (Anlayışlı ve Serin, 2019;

Eroğlu, 2017; Fariz ve Bulut, 2019; Taş, 2018; Topçu, 2020; Yıldırım, 2016) internet bağımlılığının erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre yüksek olduğunu ve anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Altınova vd., 2019; Gönültaş vd., 2020; Kılınç ve Gündüz, 2017; Tecimer, 2021; Yanardağ ve Sandık, 2022). Araştırmamızda cinsiyete göre fark bulunmamasının ve kız ve erkek öğrencilerin puanlarının yakın olmasının nedeni olarak internete erişim imkanının artması ve internet kullanımının giderek yaygınlaşması gösterilebilir.

5.2. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Kronik Hastalığının Olma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Bir diğer incelenen değişken kronik hastalığının olup olmaması durumudur. Araştırma sonucunda öğrencilerin kronik hastalığının olması durumunun internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Kronik hastalığı olan öğrencilerin kronik hastalığı olmayanlara göre internet bağımlılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularını destekleyen çalışmalar mevcuttur. Yaptığımız araştırmada ergenlerde kronik hastalığın olma durumunun internet bağımlılığını etkilediği görülmüştür. Bu durumun sebebinin ise kronik hastalığı olan öğrencilerin hastalıklarından dolayı yapabilecekleri sosyal aktivitelerin azalması, daha çok evde vakit geçirmeleri onlarda internet kullanımını artırdığı ve bu nedenle bağımlılık puanlarının yüksek çıktığı söylenebilir (Mayda vd., 2015; Öztürk ve Alkaya-Ayaz, 2021). Alanyazın incelendiğinde bulgularla farklılık gösteren araştırma da mevcuttur (Kırağı ve Güver, 2019).

5.3. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırma bulguları sonucunda öğrencilerin COVID-19 geçirme durumlarının internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. COVID-19 geçiren öğrencilerin COVID-19 geçirmeyen öğrencilere göre internet bağımlılıkları daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun nedeni olarak da COVID-19'a yakalanan öğrencilerin karantina altında kalma, internette vakit geçirerek yalnız kaldığı dönemlerde yalnızlık duygusunu bastırma gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde lise öğrencileri ile yapılan ve internet bağımlılığını COVID-19 geçirme değişkeni açısından inceleyen çalışma bulunamamıştır.

5.4. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada lise öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynamalarının internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan araştırma bulgularına göre anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin oynamayan öğrencilere kıyasla internet bağımlılıkları yüksek bulunmuştur. Bu sonuç alanyazın ile benzerlik göstermektedir. İnternet bağımlılığının, bilgisayar oyunu oynama durumu ile paralel bir şekilde yükseldiği söylenebilir (Akboğa ve Gürkan, 2019). İnternette oyun oynayan ve oynamayan iki grup incelendiğinde puanlar arasındaki fark anlamlı bulunmuş ve buna göre internette oyun oynayan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları daha yüksektir ve daha bağımlıdır denebilir (Usta, 2016). Bilgisayarı oyun oynama amaçlı kullanan bireyler internette daha fazla vakit harcamaya eğilimlidirler. Bireylerin oynadığı bu oyunlar bağımlılık yapabilmektedir ve zamanla oyunda geçirilen süre daha da artmaktadır. Bu durum da doğrudan internet kullanımını arttırmakta ve internet bağımlılığına neden olabilmektedir.

5.5. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada lise öğrencilerinin cinsiyetlerinin COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı etkisi bulunmuştur. Kızların COVID-19 korkularının erkeklere göre yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde yapılan araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Cinsiyet değişkeni incelendiğinde kız öğrencilerin COVID-19 korkularının erkek öğrencilerin COVID-19 korkularına göre yüksek olduğu bulgusuna ulaşan çalışmaların alanyazında olduğu görülmektedir (Altundağ, 2021; Çiçek ve Yıldırım, 2022; Gencer, 2020; Kocamaz ve Erdoğan, 2022; Şingir vd., 2021; Tufan, 2022). Bu durumun sebebinin ise kaygı oluşturabilecek durumlarda kız öğrencilerin duygularını paylaşmalarının ve dile getirmelerinin daha kolay olduğu söylenilebilir. Aynı zamanda 18-64 yaş arası bireylerle yapılan çalışmada da kadınların COVID-19 korkusu puan ortalamaları ile erkeklerin COVID-19 korkusu puan ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (Öztürk, 2022). Bulguların tersine Çınar vd., (2019) ve Aydın vd., (2021) öğrencilerle yaptıkları araştırmada COVID-19 korkusunun cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

5.6. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Kronik Hastalığının Olma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırma bulguları sonucunda öğrencilerin kronik hastalığı olması durumunun COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Alanyazında yapılan çalışma bu sonucu desteklemektedir (Gencer, 2020). Kronik hastalığa sahip bireylerin COVID-19'un olumsuz sonuçlarından daha fazla etkileneceklerini düşünmeleri bu durumun nedeni olarak açıklanabilir.

5.7. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının COVID-19 Geçirme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmada lise öğrencilerinde COVID-19 geçirme durumunun COVID-19 korkusu puanları arasında farklılık bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalara rastlanmıştır (Aydın, 2023; Öztürk, 2022). Araştırma sonuçlarıyla farklılık gösteren çalışma da bulunmaktadır. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde COVID-19 geçirme durumu değişkenine göre daha önce COVID-19 geçiren öğrenciler ve geçirmeyen öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

5.8. Lise Öğrencilerinin COVID-19 Korkularının Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Bilgisayar oyunu oynayanların COVID-19 korkusu puan ortalaması ile bilgisayar oyunu oynamayanların COVID-19 korkusu puan ortalaması arasında farklılık görülmüştür. Bilgisayar oyunu oynamayan öğrencilerin bilgisayar oyunu oynayanlara göre COVID-19 korkuları daha yüksek bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde lise öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenlerini birlikte inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bunun nedeni olarak bilgisayar oyunu oynayan öğrencilerin COVID-19'un getirdiği kaygıdan belirli bir süre de olsa uzaklaşması gösterilebilir.

5.9. COVID-19 Korkusunun İnternet Bağımlılığı Üzerindeki Etkisine İlişkin

Tartışma ve Yorum

COVID-19 korkusu ile internet bağımlılıkları arasındaki ikili korelasyon incelenmiştir. Öğrencilerin COVID-19 korkusu ile internet bağımlılıkları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamsız bir ilişki bulunmuştur. COVID-19 korkusu değişkeninin, öğrencilerin internet bağımlılıklarını ne şekilde yordadığını bulmak için basit regresyon analizi yapılmıştır. Bulgular incelendiğinde COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde ergenlerde COVID-19 korkusunu ve internet bağımlılığını inceleyen sınırlı araştırma bulunmuştur ve araştırma incelendiğinde COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasında pozitif ilişki bulan araştırma mevcuttur (Peker vd., 2021). Bu durum araştırma sonucu ile farklılık göstermektedir. Araştırmamızda COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasında anlamsız bir ilişkinin bulunmasının nedeni olarak araştırmanın yapıldığı örneklemin Elâzığ ili ile sınırlı olması ve araştırma verilerinin toplandığı dönemde aşının bulunmuş olması yavaş yavaş normalleşme aşamasında olunması gösterilebilir.

Ayrıca üniversite öğrencileri ve yetişkinler ile yapılan diğer çalışmalarda da internet bağımlılığı ile COVID-19 korkusu arasındaki ilişki incelenmiş aralarındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Babaarslan, 2021; Lee, 2022; Varer Akpınar, 2023). Yaptığımız araştırmada ilişki bulunamamasının sebebinin araştırmanın yapıldığı grubun gelişim dönemi özellikleri açısından omnipotent (benim gücüm her şeye yeter) düşünceye ve kişisel efsanelere sahip olmaları ‘benim gücüm her şeye yeter’ ‘bana bir şey olmaz’ ‘her şeyi yapabilirim’ gibi düşüncelere sahip olmaları COVID-19 pandemisinde de bu gibi tutumları sebebiyle COVID-19 korkusu ölçeğinden aldıkları puanların düşük olmasına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca alanyazın incelendiğinde internet bağımlılık düzeyleri en yüksek grup ergenler olduğu görülmektedir. Bu sebeple COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını etkilemediği ergenlerin halihazırda internet bağımlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında cinsiyet açısından anlamlı fark bulunmamıştır, kronik hastalığının olması, COVID-19 geçirme, bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin COVID-19 korkuları arasında kronik hastalığı olması, COVID-19 geçirme durumu değişkenlerinin anlamlı bir farklılık görülmemiştir, cinsiyet ve bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin

bulunduğu söylenebilir. Öğrencilerin COVID-19 korkusu ve internet bağımlılıkları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ve anlamsız bir ilişki bulunmuştur. Basit regresyon analizi sonucunda da COVID-19 korkusunun internet bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordamadığı görölmüştür.

BÖLÜM VI

6. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları kapsamında araştırmacılara ve psikolojik danışmanlara yönelik öneriler yer almaktadır.

Psikolojik danışmanlara yönelik öneriler şunlardır:

- Araştırma bulgularında da alanyazın incelendiğinde de ulaşılan sonuçlara göre kız öğrencilerin COVID-19 korkusuna daha fazla sahip olmaları nedeniyle travmatik yaşantılarla başa çıkma tabanlı psiko-eğitim programları yapılabilir.
- Hem pandemi sürecinde hem de pandemiden sonra psikoterapi, psikolojik danışmanlık hizmetlerine ulaşımın artırılması, ihtiyaç duyan bireylere ücretsiz destek verilen kurumlara yönlendirme sağlanabilir.
- Okullarda öğrencilerin, korku, kaygı gibi pandeminin olumsuz psikolojik etkileri ile baş edebilmeleri için bilgilendirici seminerler ve oluşabilecek salgınlardan korunma yolları ile ilgili sunumlar psikolojik danışmanlarca yapılabilir.
- Okul rehberlik hizmetleri planlanırken problemleri internet kullanımı konusunda önleyici çalışmalar yapılabilir. Araştırma bulguları sonucunda cinsiyet ve bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin COVID-19 korkuları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir bu açıdan riskli görülen öğrencilere öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşleri alınarak bu gruplara psiko-eğitim ya da grupla psikolojik danışma çalışmaları psikolojik danışmanlar tarafından yürütülebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler şunlardır:

- Bu araştırma sadece 13-18 yaş öğrencilerini kapsayacak şekilde yapılmıştır. İleride yapılacak olan araştırmalar farklı yaş aralığını kapsayacak tarzda yapılabilir.
- Bu araştırmada COVID-19 korkusu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalar farklı değişkenler arasında çalışılabilir.

- Mevcut araştırmada COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığı değişkenlerinin incelenmesinde nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda COVID-19 korkusu ve internet bağımlılığını ilişkisini birlikte inceleyen nitel araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırmanın katılımcılarını lise öğrencileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada oluşturulan model farklı kademelerde ve katılımcılar üzerinde araştırmalar yapılarak sınanabilir.
- Araştırmada kronik hastalılığının olması, COVID-19 geçirme, bilgisayar oyunu oynama değişkenlerinin internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Bu farklılığın nedenlerini belirlemeye yönelik detaylı çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada lise öğrencilerinin COVID-19 korkusu ve internet bağımlılıkları bazı demografik değişkenler (cinsiyet, kronik hastalık varlığı, COVID-19 geçirme durumu ve bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenleri açısından incelenmiş ve bu iki değişken arasındaki ilişki ele alınmıştır. Gelecek araştırmalarda internet bağımlılığı üzerinde etkisi olabilecek değişkenleri belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aguayo-Estremera, R., Cañadas, G. R., Albendín-García, L., Ortega-Campos, E., Ariza, T., Monsalve-Reyes, C. S., & Fuente-Solana, E. I. D. L. (2023). Prevalence of burnout syndrome and fear of COVID-19 among adolescent university students. *Children*, 10(2), 243. doi: 10.3390/children10020243
- Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID-19 scale: development and initial validation. *International journal of mental health and addiction*, 1-9. doi: 10.1007/s11469-020-00270-8
- Akça, S. Ö., Selen, F., Demir, E., & Demir, T. (2018). Cinsiyet ve yaş farklılıklarının ergenlerin depresyon, anksiyete bozukluğu, kendine zarar verme, psikoz, travma sonrası stres bozukluğu, alkol-uyuşturucu bağımlılığı ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkili sorunlara etkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 45(3), 255-264. doi: 10.5798/dicletip.457235
- Aksoy-Akbaş, S., & Gökbulut, B. (2023). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı, Okula Yabancılaşma ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 741-762. doi: 10.17755/esosder.1200249
- Akboğa, Ö. F., & Gürkan, U. (2019). Gençlerde internet bağımlılığı ile sosyal kaygı bozukluğu arasındaki ilişkinin yaşam doyumu ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 443-464. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/47256/595902>
- Akdağ, M., Şahan-Yılmaz, B., Özhan, U., & İsmail, Ş. A. N. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İnönü Üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Aksoy, A., Abiç, A., Değirmenci, F., & Yılmaz, D. V. (2021). The relationship between quality of life and fear of Turkish individuals during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(5), 472-478. doi: <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2021.06.003>
- Alahdal, H., Basingab F., Alotaibi R., (2020). An analytical study on the awareness, attitude and practice during the COVID-19 pandemic in Riyadh, Saudi Arabia. *Journal of Infection and Public Health*, 13 (2020) 1446–1452. doi: 10.1016/j.jiph.2020.06.015

- Alın, T. (2022). *COVID-19 korkusu ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Alimohamadi, Y., Sepandi, M., Taghdir, M., & Hosamirudsari, H. Determine the most common clinical symptoms in COVID-19 patients: a systematic review and meta-analysis. *Journal of preventive medicine and hygiene*. 2020; 61(3): E304. doi: 10.15167/2421-4248/jpmh2020.61.3.1530
- Almohammed (2023), *Fear Of COVID-19 In Nurses And Related Factors*. Master of Science Thesis, Çankırı Karatekin University Graduate School of Health Sciences, Çankırı.
- Altınova, A., Daşbaşı, S., & Kesen, N. F. (2019). 11-17 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı ve video kanallarının takip edilmesinin incelenmesi. *Pediatric Practice And Research*, 7(Ek), 90-96. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pprjournal/issue/51342/668749>
- Altundağ, Y. (2021). Erken dönem COVID-19 pandemisinde COVID-19 korkusu ve psikolojik dayanıklılık. *EKEV Akademi Dergisi*, (85), 499-516. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosekev/issue/71584/1151939>
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Diagnostic and Statistical Manuel of Mental Disorders DSM-5* (Fifth). American Psychiatry Association.
- Anlayışlı, C., & Serin, N. B. (2019). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresyonun cinsiyet, akademik başarı ve internete giriş süreleri açısından incelenmesi. *Folklor/edebiyat*, 25(97), 730-743. doi: 10.22559/folklor.977
- Arora, A., Jha, A. K., Alat, P., & Das, S. S. (2020). Understanding coronaphobia. *Asian journal of psychiatry*, 54, 102384.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 55-67. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pgy/issue/11166/133473>
- Aydın, M. (2023). *Adolesanların koronavirüs korkusu ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Lefkoşa.

- Aydın, O. A., Orhan, S., Gümüş, M., Necibe, K. A. Y. A., & Mahanoğlu, E. (2021). COVID-19'un Nedenleri Algısı ile Covid-19 Korkusu Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 9-25. doi: 10.46291/Al-Farabi.060302
- Babaarslan, D. (2021). *İnternet bağımlılığı ve COVID 19 pandemi süreci arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Babalola, O. B., Ekundayo, O. O., & Ayenibiowo, K. O. (2017). Influence of gender and time spent online on internet addiction among adolescents and youths in South Western, Nigeria. *Ifè Social Sciences Review*, 25(1), 64-73.
- Bakanlığı, T. S. (2020). COVID-19 (SARS-CoV2 Enfeksiyonu) Rehberi. *Erişim (Erişim Tarihi: July 16, 2020)*.
- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2021). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International journal of mental health and addiction*, 19, 2369-2382. doi: 10.1007/s11469-020-00331
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F., & Yılmaz, E. (2021). Problemlı İnternet Kullanımında Güncel Bir Risk Faktörü: Covid-19 Pandemisi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 97-121. doi: 10.47793/hp.872503
- Bitan, D. T., Grossman-Giron, A., Bloch, Y., Mayer, Y., Shiffman, N., & Mendlovic, S. (2020). Fear of COVID-19 scale: Psychometric characteristics, reliability and validity in the Israeli population. *Psychiatry research*, 289, 113100. doi: 10.1016/j.psychres.2020.113100
- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *American Journal of Psychiatry*, 165(3), 306-307. doi: 10.1176/appi.ajp.2007.07101556
- Bor, N. A., Eren, S. Y., & Yıldırım, Ö. (2023). Kronik Hastalığı Olan Bireylerin COVID-19 Korkusu ve Kronik Hastalıklara Uyumları Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 2004-2014. doi: 10.37989/gumussagbil.1225136
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79. doi: 10.35375/sayod.738657
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (24. basım). Ankara: Pegem.

- Canogulları, Ö. (2023). Pandemi (COVID-19) Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin ve Ailelerinin İnternet Kullanımlarına Etkisi Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Tam Metin Bildiri Kitabı*, 189.
- Caplan, S. E. (2010). Theory and measurement of generalized problematic Internet use: A two-step approach. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1089-1097. doi: 10.1016/j.chb.2010.03.012
- Chakraborty, K., & Chatterjee, M. (2020). Psychological impact of COVID-19 pandemic on general population in West Bengal: A cross-sectional study. *Indian Journal of Psychiatry*, 62(3), 266. doi: 10.4103/psychiatry.IndianJPsychiatry_276_20
- Cheng, A. C., & Williamson, D. A. (2020). An outbreak of COVID-19 caused by a new coronavirus: what we know so far. *The Medical Journal of Australia*, 212(9), 393. doi: 10.5694/mja2.50530
- Coşkun, H. H. (2021). *Antalya ilinde aktif çalışma yaşamı olan öğretmenlerde COVID-19 korkusu ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkide psikolojik sermayenin düzenleyici rolü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Courtney, D., Watson, P., Battaglia, M., Mulsant, B. H., & Szatmari, P. (2020). COVID-19 impacts on child and youth anxiety and depression: challenges and opportunities. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 65(10), 688-691. doi: 10.1177/0706743720935646
- Çağlın, C., & Uğurlu, F. (2022). COVID-19 Korkusu, Psikolojik İyi Oluş ve İşgören Performansı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. *Iksad Journal*, 8(32), 15-17.
- Çakır, H. İ., & Ersoy, A. (2022). COVID-19 korkusu fiziksel aktivite yapmaya engel mi? lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Spor Eğitim Dergisi*, 6(3), 277-287. doi: 10.55238/seder.1191524
- Çalışkan, E., Kargın, M., & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde COVID-19 Korkusu ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Arasındaki İlişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 170-180. doi: 10.17942/sted.880773
- Çelik, M. Y. (2021). Üniversite sınavına hazırlanan gençlerin COVID-19 korkusunun öğrencilerin tükenmişlik ve anksiyetelerine etkisi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1), 19-28. doi: 10.52976/vansaglik.760062
- Çınar, F., Demircan, R., & Nişancı, Z. (2019). Hastane yöneticilerinin stratejik yönetim araçlarını kullanım durumlarının incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Sağlık ve Sosyal*

- Refah Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 40-52. doi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sarad/issue/46957/594234>
- Çiçek, İ., & Yıldırım, M. (2022). Ergenlerde sınav kaygısının yordayıcısı olarak COVID-19 korkusu. *Journal Of National Education*, 51(236). doi: 10.37669/milliegitim.901692
- Çokluk, U., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, R. A. (2001). A Cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computer Human Behavior*, 17, 187-195. doi: 10.1016/S0747-5632(00)00041-8
- Demir, O. (2022). Öğretmenlerin Covid-19 Korkusu ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Durumları Arasındaki İlişkiye Dair Bir Çözümleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(Özel Sayı 1), 140-157. doi: 10.51460/baebd.996071
- Demir, Y., & Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61, 91-105
- Demirtaş Kurt, C. (2021). *COVID-19 salgın sürecinde lise öğrencilerinde akran ilişkileri ve internet bağımlılığının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Doğan, M. M., & Düzel, B. (2020). COVID-19 özelinde korku-kaygı düzeyleri. *Turkish Studies*, 15(4), 739-752.
- Dong, H., Yang, F., Lu, X. ve Hao, W. (2020). İnternet addiction and related psychological factors among children and adolescents in China during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 751. doi: doi.org/10.3389/fpsy.2020.00751
- Doshi, D., Karunakar, P., Sukhabogi, J. R., Prasanna, J. S., & Mahajan, S. V. (2021). Assessing coronavirus fear in Indian population using the fear of COVID-19 scale. *International journal of mental health and addiction*, 19, 2383-2391. doi: 10.1007/s11469-020-00332
- Döğer, S. S., Zengin, G., & Önal, G. (2022). Ergenlerin COVID-19 korkusunun psikolojik dayanıklılık düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Journal of Social Reserch and Behavioral Sciences*, 8(16). doi: 10.52096/jsrbs.8.16.42

- Duman, N. (2020). Üniversite öğrencilerinde COVID-19 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlük. *The Journal of Social Science*, 4(8), 426-437.
- Eidi, A., & Delam, H. (2020). Internet addiction is likely to increase in home quarantine caused by coronavirus disease 2019 (COVID 19). *Journal of Health Sciences & Surveillance*
- Ercan, F., Erdoğan, S., Erlen, C., Dilanur, İ. N. C. E., Demirci, E., & Nursel, A. L. A. N. (2023). Genç Yetişkinlerde Fonksiyonel Olmayan Tutumlar ve Dijital Bağımlılık Düzeyi İlişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(3), 361-370. doi: 10.51982/bagimli.1202814
- Erden, Z. Ş. (2021). *COVID-19 pandemi döneminde lise öğrencilerinin kaygı ve temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Erhardt, J., Freitag, M., Filsinger, M., & Wamsler, S. (2021). The emotional foundations of political support: How fear and anger affect trust in the government in times of the COVID-19 pandemic. *Swiss political science review*, 27(2), 339-352. doi: 10.1111/spsr.12462
- Eroğlu, A., & Bayraktar, S. (2017). İnternet bağımlılığı ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 184-199. doi: 10.24289/ijsser.270680
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Fangdu, Liu., Yaming, Y., Yue, X., Xuanli, J., Xiaoyu, W., Jiating, S., Minhui, L., Liyan, S., Xujun, Z. (2023). Association Of Anxiety, Insomnia, And Family Cohesion With Internet Addiction And Non-Suicidal Self-Injury Behavior In Junior And Senior School Students. *School Health In China*, 44(12), 1770-1774.
- Fariz, S., & Bulut, S. S. (2019). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5), 1977-1990. doi: 10.24106/kefdergi.3198

- Fernandes, B., Biswas, U. N., Mansukhani, R. T., Casarín, A. V. ve Essau, C. A. (2020). The impact of COVID-19 lockdown on internet use and escapism in adolescents. *Revista de Psicología Clínica Con Niños y Adolescentes*, 7(3), 59–65.
- Fitzpatrick, K. M., Drawve, G. ve Harris, C. (2020). Facing new fears during the COVID-19 pandemic: The State of America's mental health. *Journal of Anxiety Disorders*, 75, 102291. doi: 10.1016/j.janxdis.2020.102291
- Gao, Y. D., Ding, M., Dong, X., Zhang, J. J., Kursat Azkur, A., Azkur, D., ... & Akdis, C. A. (2021). Risk factors for severe and critically ill COVID-19 patients: a review. *Allergy*, 76(2), 428-455. doi: 10.1111/all.14657
- Gencer N. (2020). Pandemi sürecinde bireylerin koronavirüs (COVID-19) korkusu: Çorum örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 2(4), 1153-1173. doi: 10.47994/usbad.791577
- Gönültaş, O., Uzun, K., Akın, M. S., & Özcan, F. A. (2020). Ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi Examination of adolescents' internet addiction levels according to various demographic variables. *Journal Of International Social Research*, 13(70). doi: 10.17719/jisr.2020.4111
- Guessoum, S. B., Lachal, J., Radjack, R., Carretier, E., Minassian, S., Benoit, L. ve Moro, M. R. (2020). Adolescent psychiatric disorders during the COVID-19 pandemic and lockdown. *Psychiatry Research*, 291, 113264. doi: 10.1016/j.psychres.2020.113264
- Güley, B., Keskinkılıç, A., & Oğuz, E. (2023). The impact of the covid-19 phobia on the anxiety levels of adolescents. *Premium E-Journal Of Social Science (Pejoss)*, 7(26), 72-78. doi: 10.37242/pejoss.4358
- Günel, E. (2021). Sosyal hizmet perspektifinden internet bağımlılığı üzerine bir gözden geçirme, *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (UNIKA Toplum ve Bilim) Dergisi*, 1(1), 18-27.

- Güngör, S., & Güngör, D. (2023). Pandemi sürecinde lise öğrencilerinin sağlık ile ilişkili meslek edinme isteklerinin incelenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 4(1), 1-14. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ssd/issue/76498/1165152>
- Gürkan, E. İ. (2023). *Investigation Of Physical Activity, Fatigue Severity, Fear Of COVID-19, And COVID-19 Awareness Levels According To The Status Of Diagnosis COVID-19 During The Pandemic*. Yeditepe University, Institute of Health Science, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, MSc thesis, Istanbul.
- Ho, T. T. Q. (2023). COVID-19 Fear, sleep quality, anxiety and depression: a moderated mediation model. *Journal of child & adolescent trauma*, 1-7. doi: 10.1007/s40653-023-00533-1
- Hu, Y., & Qian, Y. (2021). COVID-19 and adolescent mental health in the United Kingdom. *Journal of Adolescent Health*, 69(1), 26-32. doi:10.1016/j.jadohealth.2021.04.005
- Islam, M. R., Apu, M. M. H., Akter, R., Tultul, P. S., Anjum, R., Nahar, Z., ... & Bhuiyan, M. A. (2023). Internet addiction and loneliness among school-going adolescents in Bangladesh in the context of the COVID-19 pandemic: Findings from a cross-sectional study. *Heliyon*, 9(2). doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e13340
- İbaoğlu, (2023). *Üniversite öğrencilerinde internet oyun oynama bozukluğu ile internet bağımlılığı, psikolojik katılık ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İlksöz, B. (2023). *COVID-19 Korkusunun Umutsuzluk ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi*. Uzmanlık Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İnan, B. B. (2022). *Yks öğrencilerinin COVID-19 korkusu, sınav kaygısı ve başa çıkma tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi: edirne örneği*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (4. baskıdan çeviri, Çev. Edt. S. B. Demir). Eğiten Kitap.

- Kalafatoğlu, M. R., & Yam, F. C. (2021). Bireylerin Covid-19 Korkularının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(2), 306-323. doi: 10.47793/hp.942883
- Kar, H. & Jha, A. (2021). Relationship between internet addiction and engagement in meaningful activities among young adults. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 9(9), 2320-2882.
- Karaağaç, M. *Gençlerde COVID- 19 korkusu, okul reddi, okul tükenmişliği ve akademik dayanıklılık arasındaki ilişkinin ağ analizi ile incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karacic, S., & Oreskovic, S. (2017). Internet addiction through the phase of adolescence: a questionnaire study. *JMIR mental health*, 4(2), e5537. doi: 10.2196/mental.5537
- Karaköse Çelik, S., & Akçınar Yayla, B. (2020). COVID-19 tanısı almış ve almamış bireylerde salgına yönelik inançlar, baş etme stratejileri ve psikopatoloji arasındaki ilişki: boylamsal bir çalışma. *Tübitak*, 1-173.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-17. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tushad/issue/54680/722406>
- Kawabe, K., Horiuchi, F., Oka, Y., & Ueno, S. I. (2019). Association between sleep habits and problems and internet addiction in adolescents. *Psychiatry investigation*, 16(8), 581. doi: 10.30773/pi.2019.03.21.2
- Khalaf, S. A., Abd Elhay, H. A., Ghazy, H. K., & Goda, S. M. (2023). COVID-19 pandemic fear, anxiety and quality of life among adolescent girls with special needs. *Tanta Scientific Nursing Journal*, 28(1), 106-127. doi: 10.21608/tsnj.2023.285343
- Khazaaal Y., Xirossavidou C., Khan R., Edel T., Zebouni F., Zullino D. (2012). Cognitive-behavioral treatments for “internet addiction”. *The Open Addiction Journal*, 5(1). doi: 10.2174/1874941001205010030
- Kılınç, İ., & Gündüz, Ş. (2017). Lise öğrencilerinin siber duyarlılık, internet bağımlılığı ve insani değerlerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 261-283. doi: 10.24315/trkefd.304497

- Kırağı, N., & Güver, Y. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki. *Bağımlılık Dergisi*, 20(4), 232-240.
- Kim, S., & Kim, R. (2002). A study of internet addiction: status, causes, and remedies. *Journal of Korean Home Economics Association English Edition*, 3(1).
- King, D. L., Delfabbro, P. H., Billieux, J., & Potenza, M. N. (2020). Problematic online gaming and the COVID-19 pandemic. *Journal of behavioral addictions*, 9(2), 184-186. doi: 10.1556/2006.2020.00016
- Király, O., Potenza, M. N., Stein, D. J., King, D. L., Hodgins, D. C., Saunders, J. B., ... & Demetrovics, Z. (2020). Preventing problematic internet use during the COVID-19 pandemic: Consensus guidance. *Comprehensive Psychiatry*, 100, 152180. doi: 10.1016/j.comppsy.2020.152180
- Kocamaz, M., & Erdoğan, M. (2022). COVID-19 pandemi sürecinde beden eğitimi ve spor dersine katılan öğrencilerin korku ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas)*, 8(55), 1008-1014. doi: 10.29228/JOSHAS.64026
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76. doi: 10.5455/apd.190501
- Kurnaz, A., & Tepe, A. (2019). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı Düzeyinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3).
- Küçükkeleşçi, O., Erdoğan, Ö. Z., Fatma, K., Parlak, M. E., & Dilek, E. (2023). Anxiety, depression and fear of COVID-19 in adolescents during the pandemic. *Gevher Nesibe Journal Of Medical And Health Sciences*, 8(2), 279-285. doi: 10.5281/zenodo.7923304
- Ladikli, N., Bahadır, E., Yumuşak, F. N., Akkuzu, H., Karaman, G., & Türkkan, Z. (2020). Kovid-19 korkusu ölçeği'nin türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(2), 71-80

- Lam LT, Peng Z.W. (2010). Effect of pathological use of the internet on adolescent mental health: A prospective study. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 164(10), 901-906. doi: 0.1001/archpediatrics.2010.159
- Lampropoulou, A., Georgakakou-Koutsonikou, N., Hatzichristou, C., & Roussos, P. (2023). Student adaptation, loneliness and mental health profiles during the second wave of the pandemic COVID-19. *Education Sciences*, 13(7), 644. doi: 10.3390/educsci13070644
- Lee, J. J., & Shin, S. H. (2022, May). Associations between fear of COVID-19, depression, and internet addiction in south Korean adults. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 5, p. 861). MDPI. doi: 10.3390/healthcare10050861
- Li, G. (2023). A latent profile transition analysis and influencing factors of internet addiction for adolescents: A short-term longitudinal study. *Heliyon*, 9(3). doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e14412
- Lim, G. Y., Tam, W. W., Lu, Y., Ho, C. S., Zhang, M. W., & Ho, R. C. (2018). Prevalence of depression in the community from 30 countries between 1994 and 2014. *Scientific reports*, 8(1), 2861.
- Martínez-Lorca, M., Criado-Álvarez, J. J., Romo, R. A., & Martínez-Lorca, A. (2023). Somatic symptoms, anxiety and fear of COVID-19 among children and adolescents in Spain during the second wave of COVID-19: a descriptive correlation study. *Mls Psychology Research*, 6(2).doi: 10.33000/mlspr.v6i2.1414
- Mayda, A. S. (2015). Bir öğrenci yurdunda kalan üniversite öğrencilerindeki internet bağımlılığı ile beck depresyon ölçeği arasındaki ilişki. *Konuralp Medical Journal*, 7(1), 6-14. doi: 10.18521/ktd.54108
- Mergan, B., Uğraş, S., & Üstün, N. A. (2023). İnternet Bağımlılığının Akademik Erteleme Davranışı Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 64-77. doi: 10.33689/spormetre.1338822
- Mertens, G., Gerritsen, L., Duijndam, S., Salemink, E., & Engelhard, I. M. (2020). Fear of the coronavirus (COVID-19): Predictors in an online study conducted in March 2020. *Journal of anxiety disorders*, 74, 102258.
- Moral, R., & Kumcağız, H. (2019). Ergenlerdeki İnternet Bağımlılığı: Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından Bir Değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 335-346.

- Öner, K. (2015). *Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyon, İnternet Bağımlılığı ve İlişkili Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Öz, B. O., & Miniksar, D. Y. (2023). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Uyku Kalitesi Üzerine Etkisi. *Turkish Journal of Child & Adolescent Mental Health*, 30(2). doi: 10.4274/tjcamh.galenos.2022.38077
- Özay, L., & Gökçe, P. G. Ergenlerde ve yaşlılarda COVID-19 pandemisinin psikolojik etkileri. *Atlas Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 30-41. doi: 10.54270/atljm.2021.8
- Özbek, S., & Özaltas, H. N. (2021). The investigation according to some variables of COVID-19 fear levels of high school students in the pandemic process. *Journal of Educational Issues*, 7(3), 251-264. doi: 10.5296/jei.v7i3.19185
- Özdin, S., & Özdin, Ş. B. (2020). Levels and predictors of anxiety, depression and health anxiety during COVID-19 pandemic in turkish society: The importance of gender. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(5), 504-511. doi: 10.1177/0020764020927051
- Öztürk, B. İ. (2022). *COVID-19'la yaşamak: COVID-19 korkusunu etkileyen faktörler* (Master's thesis).
- Öztürk, F. O., & Ayaz-Alkaya, S. (2021). Internet addiction and psychosocial problems among adolescents during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Archives of psychiatric nursing*, 35(6), 595-601. doi: 10.1016/j.apnu.2021.08.007
- Paksoy, H. M. (2020). COVID-19 Pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 135-155. doi: 10.47147/ksuiibf.798354
- Pakpour, A. H., & Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its role in preventive behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, 2(1), 58-63.
- Parajuli, R. B. (2021). Increased internet addiction during COVID-19 pandemics. *Life Research*, 5(1):1. doi: 10.53388/life2021-0829-635

- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212-1223. doi: 10.1016/j.chb.2012.10.014
- Peker, A., Cengiz, S., & Yıldız, M. N. (2021). Yaşam doyumu ve öznel zindeliğin COVID-19 korkusu ile problemli internet kullanımı arasındaki aracılık ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24(2), 199-206. doi: 10.5505/kpd.2020.92259
- Pennycook, G., McPhetres, J., Zhang, Y., Lu, J. G., & Rand, D. G. (2020). Fighting COVID-19 misinformation on social media: Experimental evidence for a scalable accuracy-nudge intervention. *Psychological science*, 31(7), 770-780.
- Priego-Parra, B. A., Triana-Romero, A., Pinto-Gálvez, S. M., Ramos, C. D., Salas-Nolasco, O., Reyes, M. M., Ramosde-la-Medina, A. & Remes-Troche, J. M. (2020). Anxiety, depression, attitudes, and internet addiction during the initial phase of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic: A cross-sectional study in México. *MedRxiv*, 2020-05. doi: 10.1101/2020.05.10.20095844
- Putra, P. Y., Fithriyah, I., & Zahra, Z. (2023). Internet addiction and online gaming disorder in children and adolescents during COVID-19 pandemic: a systematic review. *Psychiatry Investigation*, 20(3), 196. doi: 10.30773/pi.2021.0311
- Ravens-Sieberer, U., Kaman, A., Erhart, M., Devine, J., Schlack, R., & Otto, C. (2022). Impact of the COVID-19 pandemic on quality of life and mental health in children and adolescents in Germany. *European child & adolescent psychiatry*, 31(6), 879-889. doi: 10.1007/s00787-021-01726-5
- Porcelli, P. (2020). Fear, anxiety and health-related consequences after the COVID-19 epidemic. *Clinical Neuropsychiatry*, 17(2), 103.
- Ruiz-Frutos, C., Ortega-Moreno, M., Allande-Cussó, R., Domínguez-Salas, S., Dias, A., & Gómez-Salgado, J. (2021). Health-related factors of psychological distress during the COVID-19 pandemic among non-health workers in Spain. *Safety Science*, 133, 104996. doi: 10.1016/j.ssci.2020.104996
- Sağar, M. E., & Sağar, S. (2022). Ergenlerde internet bağımlılığının yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve yaşam doyumu. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 81-95. doi: 10.29065/usakead.1069202
- Sargin, N. (2012). Internet addiction among adolescence. *Educational Research and Reviews*, 7(27), 613. doi: 10.5897/ERR12.202

- Shi, X., & Wang, R. (2023). School victimization and Internet addiction among Chinese adolescents: The mediating roles of life satisfaction and loneliness. *Frontiers in Psychology*, 13, 1059486. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1059486
- Silva, C. F., Beirão, D., Sá, L., & Santos, P. (2023). Adolescents and young adults' concerns under stress, the COVID-19 pandemic: a Portuguese cross-sectional study. *Frontiers in Psychology*, 14. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1260070
- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *EURASIA Journal of mathematics, science and technology education*, 16(7), em1851
- Suler, J. (1996). Mental imagery in the organization and transformation of the self. *Psychoanalytic Review*, 83(5), 657–672.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R., & Sungur, M. Z. (2010). İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 261-268.
- Şingir, H., Ayvaz, A., & Tonga, B. (2021). Ergenlerde COVID-19 süreci ve sosyal kaygı bozukluğu. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 99-100. doi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjces/issue/64208/891844>
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1) 31-41. doi: 10.18506/anemon.310973
- Tecimer, H. (2021). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal kaygı özellikleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Temür, K., Ünver, G., & Verimer, T. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Covid Korkusunun Yaşam Kalitesine Etkisinin İncelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 113-124. doi: 10.47115/jsbs.984328
- Tofangchiha, M., Lin, C. Y., Scheerman, J. F., Broström, A., Ahonen, H., Griffiths, M. D., ... & Pakpour, A. H. (2022). Associations between fear of COVID-19, dental anxiety, and psychological distress among Iranian adolescents. *BDJ open*, 8(1), 19. doi: 10.1038/s41405-022-00112
- Topçu, E. (2020). *14-16 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tufan, A. (2022). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde covid-19 salgını korkusunun, spor tüketimi üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Türkçapar, M. H. (2012). *Bilişsel terapi*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Usta, A. (2016). *Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Varer Akpınar, C., Mandiracioglu, A., Ozvurmaz, S., Kurt, F., & Koc, N. (2023). Cyberchondria and COVID-19 anxiety and internet addiction among nursing students. *Current Psychology*, 42(3), 2406-2414. doi: 10.1007/s12144-022-04057-z
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C.S., & Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *Internet Journal Environ Res Public Health*, 17(5), 1729. doi: 10.3390/ijerph17051729
- Wang, Z., Hong, B., Zhang, Y., Su, Y., Li, M., Zhao, L., & Jia, P. (2023). Children and adolescents' positive youth development qualities and internet addiction during the COVID-19 pandemic: A longitudinal study in China. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 1068737. doi: 10.3389/fpsyt.2022.1068737
- WHO (2020). WHO statement regarding cluster of pneumonia cases in Wuhan, China. 20 Aralık 2022 tarihinde <https://www.who.int/china/news/detail/09-01-2020-whostatement-regarding-cluster-of-pneumonia-cases-in-wuhan-china> adresinden erişildi.
- Xu, Q., Fan, K., Wei, D., Liu, P., Wang, J., Wang, X., ... & Mao, Z. (2023). Worry and fear during the COVID-19 epidemic normalization: Analyzing prevalence and risk factors among 182,991 high school students in China. *Psychology in the Schools*, 60(4), 1083-1093. doi: 10.1002/pits.22817

- Yanardağ, R., & Sadık, L. (2022). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (20), 50-66. doi: 10.46218/tshd.1170282
- Yavuz, O. (2018). Ergenlik döneminde internet bağımlılığının okul başarısı üzerinde etkileri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1056-1080. doi: 10.26466/opus.426914
- Yıldırım, O., & İdil, İ. (2020). Yeni koronavirüs salgını dolayısıyla gündeme gelen sosyal izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020(52), 69-94. doi: 10.47998/ikad.788255
- Yıldırım, M. S. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığının obezite ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, O., & Kumcağız, H. (2021). Salgın hastalıkla mücadele psiko-eğitim programının ergenlerin covid-19 korkusu ve psikolojik sağlamlık düzeylerine etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(4), 1471-1489. doi: 10.30703/cije.858679
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415. doi: 10.1177/0002764204270278
- Yüksel, R., Kocairi, C., Arslantaş, H., & Söylemez, B. (2020). Ergenlerde internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/balikesirsbd/issue/54282/638827>
- Zhao, L., Li, X., Yang, Q., Peng, Y., Jiang, L., Jia, P., & Shi, W. (2023). The longitudinal association between internet addiction and depressive and anxiety symptoms among Chinese adolescents before and during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in public health*, 10, 1096660. doi: 10.3389/fpubh.2022.1096660
- Zhou, X. (2020). COVID-19 salgınına takiben çocuk ve ergenlerde psikolojik sıkıntıyı yönetme: İşbirlikçi bir yaklaşım. *Psikolojik Travma: Teori, Araştırma, Uygulama ve Politika*, 12(S1), S76–S78. doi: 10.1037/tra0000754

EKLER

EK -1 İnönü Üniversitesi Etik Kurul İzni

EK -2 Elâzığ Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

EK -3 Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalında Prof. Dr. Abdullah ATLI danışmanlığında yüksek lisans tez çalışmamda COVID-19 pandemi döneminde lise öğrencilerinde internet bağımlılığını incelemekteyim. Araştırma sürecimizde değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu formda elde edilecek veriler, yürütülecek araştırmada kullanılacak olup, katılımcıların kişilik haklarına zarar verecek şekilde üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Lütfen formda yer alan her bir ifadeyi okuyarak düşüncelerinizi bizimle paylaşınız. Görüşlerinizi paylaşıp değerli zamanınızı ayırdığınız ve çalışmamıza yaptığınız katkı için çok teşekkür ederim.

Şüheda EMRE ÇENGEL

İnönü Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyet

2. Yaş

3. Sınıf düzeyi

4. Kronik hastalığınız var mı?

5. Daha önce covid geçirdiniz mi?

6. Bilgisayar oyunu oynuyor musunuz?

EK-4 Koronavirüs (COVID-19) Korkusu Ölçeği

1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum					
	1	2	3	4	5
1. Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum.					
2. Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor.					
3. Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor.					
4. Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum.					
5. Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikayeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim.					
6. Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum.					
7. Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor.					

EK-5 Young İnternet Bağımlılığı Testi- Kısa Formu

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız. 1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?					
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?					
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?					
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?					
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa					

hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?					
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?					
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?					
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi ‘birkaç dakika daha’ derken bulursunuz?					
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?					
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?					
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı					

tercih edersiniz?					
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz					

EK-6 Tez Orijinallik Raporu

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE COVID-19 KORKUSU VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 17	% 16	% 5	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%2
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%2
3	acikerisim.erbakan.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
4	abakus.inonu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
5	openaccess.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
6	abakus.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
7	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
8	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	%1
9	pdr.org.tr İnternet Kaynağı	<%1

ÖZ GEÇMİŞ

